

Zahraničná a európska politika v roku 2019

Výročná správa Ministerstva zahraničných vecí
a európskych záležitostí Slovenskej republiky

Zahraničná a európska politika v roku 2019
Výročná správa Ministerstva zahraničných vecí
a európskych záležitostí Slovenskej republiky

© Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí Slovenskej republiky, Bratislava 2020
Všetky práva vyhradené

Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí Slovenskej republiky
Hlboká cesta 2
833 36 Bratislava 37

Tel.: +421 2 5978 1111 (ústredňa)
Fax: +421 2 5978 3638 (3639)
E-mail: info@mzv.sk
Webová stránka: www.mzv.sk

Fotografia na obálke: MZVEZ SR (zasadnutie 26. Ministerskej rady OBSE v Bratislave,
5. december 2019)

Jazyková redaktorka: Dorota Berecová

Grafické spracovanie,
sadzba a tlač: AEPRESS, s. r. o.

ISBN 978-80-88726-74-6

OBSAH

Predhovory	4
1 Európsky pilier	11
2 Bezpečnostný pilier	15
3 Multilaterálny pilier	19
4 Predsedníctvo OBSE.....	23
5 Regionálna a bilaterálna spolupráca	27
6 Ekonomické nástroje zahraničnej služby.....	35
7 Rozvojová spolupráca a humanitárna pomoc	39
8 Konzulárna služba a krajanovia.....	43
9 Kultúrna a verejná diplomacia	47
10 Profesionálny služobný úrad.....	55

O hodnotách, výzvách a zodpovednosti v medzinárodných vzťahoch

Rok 2019 bol o hodnotách, ktoré tvorili, a verme, že naďalej budú formovať tvár modernej Európy. Tvár, ktorá je skúsená a zrelá, ale na ktorej aj minulý rok pribudlo niekoľko vrások.

Spomínali sme v roku 2019 na európske hodnoty, keď sme si pripomenuli 15. výročie rozširovacieho „veľkého tresku“ EÚ. Trochu sme si oprášili spomienky na obdobie, keď sme boli všetci plní nádeje a eufórie, keď sme verili, že sen o jednotnej Európe je na dosah ruky. Pripomínali sme si časy, keď sa Európa ešte nezaoberala sériou kríz, ktoré poznačili ostatnú dekádu.

Spomínali sme, ale neoslavovali. Paradoxom výročia najväčšieho rozšírenia Európskej únie bolo nielen to, že ho poznačilo historicky prvé odchádzanie jej člena, ale aj to, že EÚ ne našla dostatočnú vnútornú silu vyslať pozitívny signál v súvislosti so svojim ďalším rozširovaním. Svedectvom jednoty nebol ani najfragmentovanejší Európsky parlament v doterajšej histórii EÚ, ktorý sme si zvolili v máji.

Uvedené nás nenaplnilo radosťou, ale nie je ani dôvodom na zúfalstvo. Už to znie ako fráza, ale EÚ sa zrodila z najväčšej krízy v európskej histórii a odvtedy akoby mala geneticky zakódovanú schopnosť vstať z kríz obnovená a posilnená. Verme, že to tak bude aj teraz. Po facke z brexitového referenda EÚ dojednala so Spojeným kráľovstvom dohodu, ktorá predstavuje najefektívnejší spôsob, ako sa s faktom brexitu vyrovnáť. EÚ sa aj napriek váhaniu chce naďalej rozširovať. Predpokladom úspechu však zrejme bude reforma metodológie rozširovania a asi aj reforma Únie samotnej, aby sa lepšie pripravila. Nevidíme však dôvod, aby tieto procesy nemohli prebiehať paralelne.

Európa sa chce stať globálnym hráčom, ale začať musí vo svojom susedstve. Nielen na Balkáne, ale aj na východe, kde potrebujeme dať Východnému partnerstvu po desiatich rokoch jeho existencie nové impulzy. Predovšetkým však potrebujeme vyriešiť konflikt na Ukrajine. Stretnutie normandskej štvorky prišlo napokon v roku 2019 na poslednú chvíľu, ale prinieslo po troch rokoch novú nádej a novú dynamiku, ktorú musíme podporiť zo všetkých síl.

V neposlednom rade nádej priniesol rok 2019 aj pre EÚ samotnú. Dohodli sme novú strategickú agendu a rokujeme o novom finančnom rámci, ktorý by ju mal podporiť potrebnými zdrojmi. Napokon Európsky parlament vygeneroval novú Európsku komisiu s programom, ktorý po desiatich rokoch nie je reakčný, ale progresívny a má ambíciu prinavrátiť EÚ opäť na globálnu scénu. EÚ dokonca opäť javí znaky líderstva, keď k svojim tradičným farbám – modrej a žltej – pridáva zelenú. Európska únia bola silná, keď inšpirovala svet svojím príkladom. Zelená agenda sa môže stať tým, čo EÚ dodá nový impulz nielen z hľadiska atraktivity, ale aj technologického a napokon i ekonomického líderstva.

V roku 2019 sme si pripomenuli aj 15. výročie nášho vstupu do NATO, 70. výročie založenia Aliancie a zároveň 20. výročie jej prvého rozšírenia za hranice bývalej železnej opony. Aliancia je silná, vojensky možno najsilnejšia vo svojej histórii. Predstavuje nielen polovicu svetového HDP, ale aj polovicu svetových výdavkov na obranu. Nemusí sa obávať útoku zvonka, ak si dokáže zachovať jednotu vnútri. Toho si musíme byť vždy vedomí, lebo si to uvedomujú aj iní svetoví hráči. Preto pod útokom v roku 2019 neboli naše hranice, ale práve naša jednota. A hoci naša politická

jednota nebola v roku 2019 úplne pevná, naše odhodlanie vo vojenskej oblasti pevné bolo. Na európskej strane Atlantiku sme prijali výzvu a pochopili potrebu väčšieho príspevku k vlastnej bezpečnosti. Naše náklady na obranu rástli nepretržite päť rokov a urobili sme aj prvé kroky smerom k vlastným obranným kapacitám v EÚ. Koncept strategickej autonómie ešte musíme domyslieť vo všetkých jeho dôsledkoch a dovysvetľovať ho svojim najbližším partnerom, ale doba si vyžaduje rozhodnosť a Európska únia sa musí rozhodnúť, či bude v 21. storočí hráčom, alebo ihriskom.

V roku 2019 sme spomínali aj na 30. výročie pádu Berlínskeho múra a našej nežnej revolúcie. Spomínali sme na obdobie, keď sme verili, že sa blíži koniec klasických dejín, ako sme ich poznali. Že sa blíži koniec éry, keď bol svet rozdelený na zóny vplyvu, že prichádza obdobie osvieteného pokroku, keď celé ľudstvo bude zjednotené v snahe dosiahnuť slobodu, demokraciu, prosperitu, hospodársky a sociálny rozvoj. Aj z tohto sna sme sa medzičasom museli prebrať a rok 2019 opäť potvrdil, že na rozdiel od ideálov roku '89 opäť čelíme starým známym izmom: unilateralizmu a izolacionizmu na strane jednej a multipolarizmu s obnovovaním sfér vplyvu na strane druhej.

Európska únia musela akceptovať, že má vo svete už nielen ekonomických konkurentov, ale aj systémových rivalov. Explicitne pomenovala jeden takýto prípad, ale asi môžeme pokojne použiť plurál. Časy, keď bol liberálno-demokratický model vládnutia na víťaznom ťažení naprieč planétou, sa možno úplne neskončili, ale prinajmenšom sa výrazne priblížili a okrem ofenzívy sa musíme vážne zamyslieť aj nad defenzívou. Slobodný svet sa musí brániť pred často neviditeľným nepriateľom, ktorý si pomáha rôznymi hybridnými zbraňami a v prvom rade dezinformáciami.

Slovensko má v tomto svete jasnú voľbu. Sme súčasťou slobodného sveta, chceme ho chrániť a zostať jeho súčasťou. Odmietame vytváranie nových zón vplyvu. Veríme v rovnosť národov a ich mierové spolunažívanie. Sme presvedčení, že globálne otázky je možné vyriešiť len na základe spoločného úsilia medzinárodného spoločenstva. Preto sme aj v roku 2019 zodpovedne podporovali efektívny multilateralizmus.

Naším hlavným príspevkom do tohto úsilia v roku 2019 bolo predsedníctvo Organizácie pre bezpečnosť a spoluprácu v Európe, spájajúcej 57 krajín a tri kontinenty. Naše predsedníctvo ukázalo možnosti aj limity tejto organizácie. Priniesli sme do nej dynamiku, svoje témy a zvýšili jej viditeľnosť. Odovzdávame ju albánskemu predsedníctvu v stabilizovanej inštitucionálnej a finančnej kondícii. Zabránili sme eskalácii viacerých konfliktov a pokúsili sa prispieť k vyriešeniu toho najexponovanejšieho, ktorý zametnáva mysle a bráni plnému rozvoju spolupráce nie-

len v OBSE. Ukrajina bola v centre nášho úsilia a verím, že aj naše predsedníctvo svojou troškou prispelo k oživeniu mierového procesu. Realizovali sme množstvo podujatí na rôznych úrovniach a rok sme zavřili ministerským zasadnutím, ktoré bolo najväčším medzinárodným podujatím v histórii Slovenska. Aj počas jeho organizácie sme si uvedomili, že OBSE má stále mnoho nedostatkov, a aj preto sme iniciovali Bratislavskú výzvu s cieľom nabádať na ochotu ku kompromisom a potrebu o multilateralizme nielen hovoriť, ale ho aj reálne naplňovať. Počas roka sme toho spravili veľa, ale bol by som rád, keby sa na naše predsedníctvo pamätalo pre jednu vec: že sme vniesli do organizácie dôraz na človeka, že sme odmietli tradičnú logiku medzinárodných vzťahov a pokúsili sa na konflikty na území OBSE pozeráť nie očami geopolitiky, ale očami ich obetí.

Podobne bolo výrazom našej zodpovednosti vo vzťahu k efektívnemu multilateralizmu slovenské predsedníctvo v ministerskej rade OECD a vo Vyšehradskej štvorke. Prevzali sme vedúcu pozíciu v Slavkovskom formáte a získali post podpredsedu v Rade pre ľudské práva. Pomáhali sme udržiavať mier na Cypre a poskytli sme svoju vojenskú pomoc a podporu spojencom v Pobaltí. Školili sme bezpečnostné sily v Iraku a Afganistane s cieľom pomôcť im znovu nájsť stabilitu. Poskytovali sme rozvojovú pomoc naprieč tromi kontinentmi, zvýšili sme podporu svojim krajanom v zahraničí a tradične sme pomohli konzulárnymi službami v desiatkach tisíc prípadov naprieč celým svetom. Pomáhali sme slovenským podnikateľom nielen s exportom ich produktov, ale aj s importom inovácií, nových technológií a lákaním kvalifikovanej pracovnej sily na Slovensko. V neposlednom rade sme po celom svete širili dobré meno Slovenska pod hlavičkou našej značky *Good Idea Slovakia*.

To všetko dokázala jedna relatívne malá, ale odhodlaná zahraničná služba zo srdca Európy. Nech sa nám rovnako darí aj v roku 2020!

Miroslav Lajčák
minister zahraničných vecí
a európskych záležitostí

František Ružička štátny tajomník

Rok 2019 priniesol mnoho podnetov aj námetov na bilancovanie. Patrili k nim pozitívne aj menej pozitívne momenty, ktoré vplývali na vývoj Slovenska a tvarovali jeho zahraničnú a európsku politiku.

30 rokov uplynulo od pádu Berlínskeho múru a železnej opony. 30 rokov žijeme v priestore slobody a demokracie.

15 rokov uplynulo od vstupu Slovenska do NATO. 15 rokov žijeme v priestore zmluvnými záväzkami potvrdeného mieru a bezpečnosti. Do NATO sme vstupovali preto, aby sme posilnili svoju suverenitu, vďaka spojenectvu je miera našej bezpečnosti vyššia. 15 rokov ubehlo od vstupu Slovenska do EÚ. 15 rokov žijeme v priestore bez hraníc, rámcovanom slobodami a spoločnými hodnotami, hospodárskym vývojom a spoločnou prosperitou.

Ministerstvo dôsledne realizuje politiku európskeho a transatlantického ukotvenia Slovenska. Veľmi dobre si uvedomujeme, že mnohé veci, ktoré sa dnes zdajú samozrejmosťou – mier, ľudská dôstojnosť a práva každého jednotlivca, slobody, prosperita –, nie sú samozrejmé. Postavenie Slovenska, jeho záujmy, bezpečnosť a práva občanov závisia aj od výkonu, efektivity a výsledkov zahraničnej politiky. Sme krajina počtom obyvateľov menšia, o to viac musíme byť „smart“.

Svet sa v posledných rokoch mení a dynamiku vývoja je zložitá predvídať. Aj v Európe sme svedkami znepokojujúcich trendov. Základy multilaterálneho usporiadania moderného sveta čelia neustálym otrasom. Globálne a regionálne aliancie založené na rešpekte práv a slobôd, pravidlách multilateralizmu sú terčom cieleného destabilizačného úsilia. Dezin-

formačné kampane, ktoré ovplyvňujú našu mienku, naše názory a naše konanie, sa bohužiaľ stali realitou každodenného života. Luxus pasivity je pre nás nebezpečný – rovnako ako strata európskeho ukotvenia, strata priateľov a spojencov. S nimi je Slovensko silnejšie. Bez nich sa stane malou loďkou zmietanou v búrkach globálnej politiky.

Európska politika bola v uplynulom roku hektická. Jednou z prelomových udalostí boli voľby do Európskeho parlamentu, ktoré prekreslili politickú mapu Európy a zároveň potvrdili, že euroskeptické politické strany nemajú v EÚ dominantnú prevahu. Občania Európy dali najavo, že odmietajú populizmus a extrém. Vyjadrili svoju dôveru v európske inštitúcie i samotný európsky projekt. Povzbudením je aj nárast volebnej účasti, vrátane Slovenska, čo prispieva k vyššej legitimitě Európskeho parlamentu.

Po voľbách sa etablovalo nové personálne obsadenie hlavných európskych inštitúcií. Rada, Parlament i Komisia predstavili svoje ambiciózne pracovné programy, ktorých prienikom sú európske hodnoty slobody, bezpečnosti a prosperity. Zároveň potvrdili, že sú pripravené viesť konštruktívny medziinštitucionálny dialóg. Kľúčové však bude dosahovanie konkrétnych výsledkov, ktoré preukážu, že EÚ naozaj vie prejsť od sľubov k činom.

Občania vo voľbách do EP vyslali jasný signál – chcú demokratickejšiu, ekologickejšiu, sociálnejšiu a bezpečnejšiu Európu. Chcú sa podieľať na jej rozhodnutiach. Členské štáty sa preto v rumunskom Sibiu zhodli na novej strategickej agende, ktorá sa zamerala na ochranu občanov a slobôd, rozvoj silného hospodárstva, budovanie klimaticky neutrálnej, spravodlivej Európy a podporu záujmov EÚ vo svete.

EÚ si dnes nemôže dovoliť zaváhania – inak ohrozuje nielen svoju reputáciu, ale i svoju existenciu. Slovensko preto podporuje iniciatívu Konferencie o budúcnosti Európy, ktorej zámerom je aktívna komunikácia s občanmi, ich zapojenie do diskusií o predstavách budúceho vývoja Únie. Slovenský zástupca v Európskej komisii, jej podpredseda Maroš Šefčovič, bude zodpovedať aj za agendu strategického výhľadu a budúcich perspektív EÚ.

Ministerstvo v rámci iniciatívy #MYSMEEU navštevuje stredné školy a univerzity a debatuje so študentmi o zmysle, prínose a výhodách EÚ. Myslím si, že je to súčasť nielen našej práce, ale aj priama zodpovednosť demokraticky zvolených predstaviteľov EP i národných parlamentov.

Vývoj v EÚ nie je lineárny. Čelili sme a čelíme aj výzvam. Presvedčili sme sa o tom po referende v Spojenom kráľovstve, ktoré prinieslo brexit. Dosiahnuť dohodu o usporiadanom odchode stálo nesmierne množstvo energie. Slovensko pripravilo vnútroštátnu legislatívu tak, aby boli dôsledky brexitu pre občanov i podnikateľov čo najmenšie. Pravidelne sme komunikovali so všetkými dôležitými partnermi o aktuálnom vývoji a pripravách na odchod. Kontakty so Spojeným kráľovstvom sa ani po brexite nekončia, naopak, začína sa kolotoč rokovaní o budúcich vzťahoch a aj tam chceme hrať aktívnu a konštruktívnu úlohu.

Okrem vnútorných výziev sme čelili tým vonkajším. Kybernetické, hybridné hrozby a dezinformačné kampane sú dnes reálnou formou agresie voči kritickej infraštruktúre, informačným systémom a každému, kto sa pohybuje vo virtuálnom svete sociálnych sietí a internetu. V boji proti hybridným hrozbám sa rezort diplomacie zamerával na prípravu a implementáciu prvotných opatrení ochrany a prevencie a na spoluprácu so zahraničnými partnermi, najmä s EÚ a NATO. V kontexte zvyšovania odolnosti SR sme sa sústredili na tvorbu medzirezortného mechanizmu pod gesciou Bezpečnostnej rady SR. Slovensko sa začlenilo do centier výnimčnosti NATO pre strategickú komunikáciu v Rige a boja proti hybridným hrozbám v Helsinkách. Budeme tak priamo pri zdroji najmodernejších postupov a zefektívňujeme svoju reakciu na prípadné hrozby.

Našou prvoradou úlohou bolo a bude starať sa o bezpečnosť občanov – či už je to posilnením systému ochrany vonkajších hraníc EÚ, posilnením spolupráce v boji proti organizovanému zločinu a nelegálnym migračným tokom, alebo posilnením spolupráce v oblasti obrany a bezpečnosti vrátane boja proti terorizmu.

Členské štáty EÚ sa zhodujú na potrebe posilňovať postavenie Únie. Na vyššie ambície však potrebujeme viac prostriedkov. Nemôžeme žiadať, aby EÚ robila viac, napredovala, bola globálne konkurencieschopná, posilňovala svoju pozíciu v oblasti inovácií, digitalizácie, klimatických cieľov,

priemyslu či bezpečnosti a pritom obmedzovala svoj rozpočet. Slovensko je pripravené prevziať svoj podiel zodpovednosti a zvýšiť svoj príspevok do európskeho rozpočtu. Zároveň však chceme, aby sa neobmedzovali finančné zdroje na kohéznu či poľnohospodársku politiku. Obe totiž prispievajú k sociálnej a ekonomickej konvergencii členských štátov a ich regiónov. Bez dostatočných finančných zdrojov si nevieme predstaviť ani realizáciu tzv. nových politík, ktoré budú nevyhnutné na to, aby EÚ dokázala plnohodnotne riešiť otázky bezpečnosti vonkajších hraníc, migrácie, teroristických hrozieb či obrany.

Európska únia musí byť lídrom v boji proti klimatickej zmene, musí ukázať politickú vôľu a odvahu. Na decembrovom samite prijali lídri EÚ záväzok uhlíkovej neutrality do roku 2050 aj s podporou SR. Spoločenská objednávka je evidentná a objektívna nevyhnutnosť neodškriepiteľná. EÚ disponuje predpokladmi, ekonomikou i technológiami, ktoré ju predurčujú na pozíciu svetového lídra. Hoci sa dnes tento záväzok môže zdať nedosiahnuteľný, je potrebné ho vnímať v kontexte dynamického vývoja technológií. Prechod na nízkouhlíkové hospodárstvo si vyžiada obrovské finančné náklady a výrazne zasiahne všetky oblasti hospodárstva, priemysel i spoločnosť. Slovensko podporuje vytvorenie fondu pre spravodlivú tranzíciu, ktorý pomôže najzraniteľnejším regiónom a komunitám vyrovnáť sa s environmentálnymi záťažami a prejsť na efektívnejšie formy produkcie energie. Nevieme, aký bude svet v roku 2050, ale chceme dať šancu tým, ktorí prídu po nás. Verme, že na zelenú, zdravú a udržateľnú planétu.

Keď sa ohliadneme o 30 rokov späť, nazdávam sa, že naše predstavy boli ďaleko od mierovej, bezpečnej a demokratickej reality roku 2019. Vtedy nikto ani len nedúfal, že sa Slovensko stane úspešnou prosperujúcou európskou krajinou integrovanou v euroatlantických štruktúrach a členom významných medzinárodných a ekonomických organizácií. Z regiónu strednej a východnej Európy sme v európskom integračnom procese zašli najďalej – sme členom eurozóny i schengenského priestoru. Získali sme svoju prvú európsku agentúru – Európsky orgán práce, ktorá bude sídliť v Bratislave. Je to prejav dôvery, ocenenie našej profesionality a dôkaz, že Slovensko je hodnoverným a rešpektovaným partnerom.

Slovensko je súčasťou riešení – či už na Ukrajine (predsedníctvo OBSE), západnom Balkáne (podpora rozširovania), alebo v globálnom prostredí (predsedníctvo v OSN). Prostredníctvom využívania efektívneho dialógu pracujeme na posilňovaní bilaterálnej, regionálnej, európskej i globálnej spolupráce. Slovensku to prináša uznanie, kredit, ale najmä prospech pre našu spoločnosť, rozvoj obchodných vzťahov, hospodársky rast či vzájomné kultúrne obohatenie. Mnohokrát si tieto veci ani neuvedomujeme, ale to, že ich nevidíme, neznamená, že neexistujú. Vytvárajú slovenským občanom potrebný ochranný priestor na pokojný život v slobode a s množstvom príležitostí.

Lukáš Parížek štátny tajomník, osobitný predstaviteľ pre predsedníctvo SR v OBSE

Fakty a udalosti roka 2019 nám dali odpoveď na to, ako sme pracovali, aj na to, akú kvalitu vzťahov sme si vybudovali počas štyroch rokov. Dohoda o príspevkových škálach účastníckych krajín OBSE, vyše 200 firiem v aktívnej komunikácii v regionálnych podujatiach, dvojnásobný rozpočet pre krajanov, spojenie rozvojovej pomoci a ekonomickej diplomacie, novela zákona a nastavenie nového mechanizmu. Hodnotím tento rok ako mimoriadny.

ZVLÁDLI SME NÁROČNÉ FINANČNÉ VYJEDNÁVANIA

Slovenské predsedníctvo v Organizácii pre bezpečnosť a spoluprácu v Európe dosiahlo úspech, ktorý stabilizoval smerovanie celej organizácie. Financovanie je vždy citlivá téma a rokovania účastníckych krajín o výške príspevkov boli na bode mrazu už niekoľko rokov. Príspevkové škály dohodnuté v roku 2005 nebrali do úvahy dnešnú mieru inflácie, rast ekonomík ani politické zmeny. Keďže chýbala aktuálna dohoda krajín, decembrom 2017 vzniklo právne vákuum a v januári 2019 bola táto úloha pred nami v plnej naliehavosti. S pozitívnym prístupom k splneniu tejto úlohy som sa postavil do čela neformálnej pracovnej skupiny pre otázky príspevkových škál.

Môj tím pre oblasť správy a financovania OBSE preukázal vyjednávacie schopnosti na najvyššej úrovni a zároveň cit pre konsenzus a vyváženú diplomáciu. Ja som intervenoval na politickej úrovni tam, kde to bolo potrebné. Predstavitelia 57 účastníckych štátov jednohlasne podporili slovenský návrh počas Stálej rady OBSE vo viedenskom sídle organizácie 11. apríla. Táto dohoda otvorila dvere aj prijatiu celkového rozpočtu organizácie na rok 2019 a vytvorila rámec na nasledujúcu dekádu.

Vo finálnej fáze nášho predsedníctva sme sa sústredili na rokovania o dlhodobej reforme príspevkových škál. Slovenský

tím intenzívne pracoval na príprave veľkej reformy financovania, návrh bol prerokovaný so všetkými účastníckymi krajinami a už má podporu päťdesiatich šiestich. Potrebný je už len jeden súhlas. Pevne verím, že albánske predsedníctvo dotiahne reformu do úspešného finále.

VÝMENA SKÚSENOSTÍ A RIEŠENIA NA OCHRANU CIVILISTOV

Na medzinárodnej konferencii o boji proti terorizmu sa v Bratislave v marci stretlo viac ako 400 účastníkov z vlád, regionálnych organizácií, špecializovaných agentúr, expertov a predstaviteľov mimovládneho sektora. Agenda, definovaná v bratislavských pracovných skupinách, obsahovala témy, ktoré sa stali na celý rok kľúčovými – či už išlo o spravodajskú manipuláciu, radikalizáciu skupín v Európe, financovanie teroristických aktivít, alebo zneužívanie pokročilých technológií. Slovensko preto počas predsedníctva iniciovalo viacero aktivít a ďalšiu medzinárodnú konferenciu, kde zúročilo svoje skúsenosti aj v ochrane kybernetického priestoru. Žiadny štát nie je imúnny voči terorizmu a odpoveďou musí byť neustále posilňovanie obranyschopnosti krajín, aktualizácia poznatkov a spolupráca medzinárodných organizácií.

NOVÝ ROZMER PRE EKONOMICKÚ DIPLOMACIU

V geopolitickom vývoji dominuje pragmatizmus, čo prináša ekonomické sankcie, vznik aj zánik globálnych dohôd, nové projekty v energetike či iniciatívy na ochranu životného prostredia. Ekonomická diplomacia môže byť motorom rozvoja vzťahov. Funkčné obchodné vzťahy medzi krajinami sa pozitívne odzrkadľujú aj v politických vzťahoch, avšak ešte vždy máme rezervy v tom, ako môžu dobré politické vzťahy vytvárať príležitosti na hospodársky rast. Za hranice Európy smeruje necelých 15 percent slovenského exportu, ale som

presvedčený, že aj v rozvíjajúcich sa ekonomikách sa Slovensko dokáže razantne obchodne presadiť. Budeme silnejší, ak budú firmy, inštitúcie, rezorty a diplomacia spolupracovať.

V roku 2019 som sa preto v podnikateľských misiách zameriaval na Indiu, Čínu, Macedónsko, Ukrajinu, Bielorusko a Ruskú federáciu. Na zahraničných cestách sa zúčastnilo vyše 200 slovenských firiem z viac ako 20 priemyselných odvetví, počínajúc tradičným strojárskym odvetvím, informačnými technológiami a končiac vedeckovýskumnými inštitúciami.

Z REGIÓNŮ DO SVETA

Prvý diskusný klub pod názvom „Spolu pre Slovensko: Z regiónov do sveta“ bol v apríli 2018 v Žiline, nasledovali stretnutia v Trnave, Trenčíne, spoločné podujatie pre podnikateľov z Prešovského a Košického kraja v Košiciach. V tomto roku sme pokračovali v Banskej Bystrici, Nitre a Bratislave. Začínali sme s desiatkou firiem a končili sme so sedemdesiatimi, pričom sme do diskusií vtiahli SARIO, Slovak Business Agency, EXIMBANKU SR a Slovenskú obchodnú a priemyselnú komoru. 200 aktívnych účastníkov s rastúcou tendenciou v každom krajskom meste potvrdilo, že táto aktivita je jedným z najlepších krokov „tu doma“.

Naša práca bude mať opodstatnenie a zmysel, ak budeme pozorne počúvať aj malé a stredné firmy a dokážeme im atraktívne predstaviť svoje služby a komunikovať s nimi. Preto sme v tomto roku vytvorili stránky Ekonomická diplomacia SR na platformách Facebook a LinkedIn. Relevancia tohto kroku sa odzrkadlila na rastúcom záujme používateľov o túto formu komunikácie.

EKONOMICKÁ DIPLOMACIA V SPOLUPRÁCI V4

Vyšehradské krajiny predstavujú úspešný model ekonomickej a sociálnej transformácie a pozitívny príklad pre reformujúce sa štáty. Ich hospodársky rast od obdobia členstva v EÚ prevyšuje priemer ostatných krajín. Mimoriadne inšpiratívne boli preto rokovania s rezortnými partnermi v Česku, Maďarsku a Poľsku. Zdieľanie skúseností v oblasti ekonomickej diplomacie nás posúva pri postupnej adaptácii na súčasné trendy. Úlohou ekonomickej diplomacie je vyhľadávať príležitosti v krajine pôsobenia a zároveň tam vytvárať ekosystém podpory pre slovenských podnikateľov.

PREMESTENIE ROZVOJOVEJ POMOCI A EKONOMICKEJ DIPLOMACIE

Okrem tradičných oblastí existuje množstvo odvetví, ktoré majú potenciál expandovať do zahraničia. V súčasnosti vznikajú aj pre slovenské firmy obchodné príležitosti v medzinárodných tendenciách a vo výzvach na rozvojovú pomoc v mimoeurópskych krajinách a v oblasti štátnych dodávok. Od októbra 2019 môžu slovenskí exportéri využívať zvýhodnené vývozné úvery EXIMBANKY do vybraných rozvojových krajín.

Umožnila im to právna úprava, na ktorej spolupracoval aj náš rezort, čo považujem za jeden z úspechov v dlhodobej rezortnej spolupráci a zároveň priestor na ekonomickú diplomáciu. Pre slovenské firmy aj inštitúcie sa tým otvárajú možnosti uplatnenia na nových trhoch udržateľným spôsobom.

STANOVILI SME STRATÉGIU DO ROKU 2023

Ako programové krajiny SlovakAid boli na základe Strednodobej stratégie rozvojovej spolupráce SR na roky 2019 – 2023 stanovené Keňa, Moldavsko a Gruzínsko. Realizujeme tam prehĺbenú rozvojovú spoluprácu poskytnutím vyššej finančnej alokácie a posilnením personálnych kapacít v podobe rozvojových diplomatov, ktorí pôsobia v Moldavsku a Keni od roku 2014. Od decembra 2019 pôsobí rozvojový diplomat aj v Gruzínsku.

V roku 2019 Slovensko rozšírilo pôsobenie rozvojovej pomoci aj do regiónu východnej subsaharskej Afriky, pričom stavia na dobrých skúsenostiach s Keňou. Špecifické postavenie má Etiópia, keďže zastupiteľský úrad v Addis Abebe je dôležitým faktorom pri implementácii projektov. Etiópia sa tak stala perspektívnou partnerskou krajinou aj z hľadiska zapájania podnikateľských subjektov do rozvojovej spolupráce.

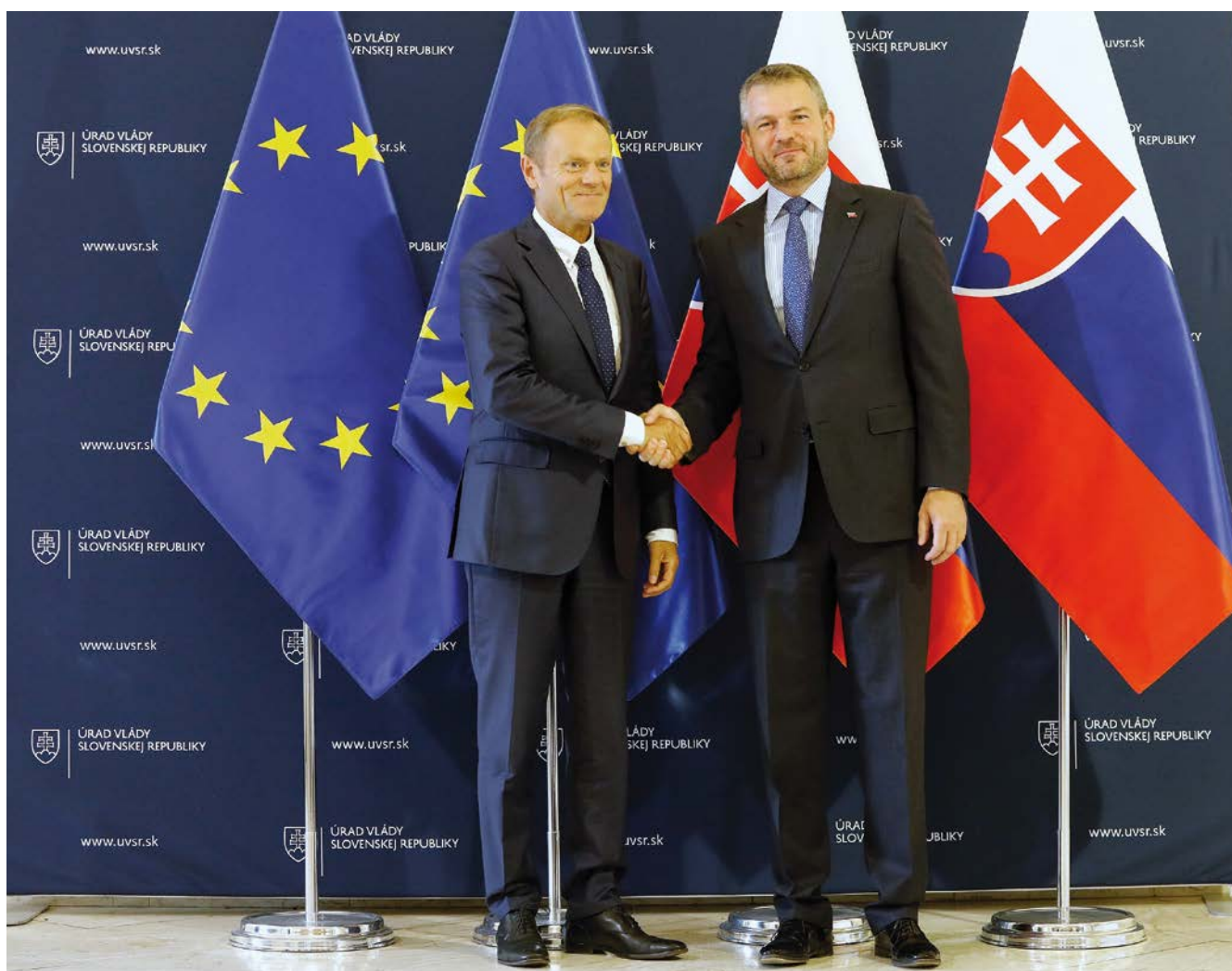
NA PODPORU KRAJANOV

Touto cestou ďakujem za spoluprácu všetkým členom Rady vlády pre krajské otázky, ktorej som bol výkonným predsedom. Za prelomový v tejto oblasti považujem návrh zákona o štátnom rozpočte na roky 2020 – 2022, kde vláda SR navýšila rozpočet na podporu Slovákov žijúcich v zahraničí o vyše 2 milióny eur na sumu takmer 4 milióny eur. Štyri roky som pritom intenzívne sledoval potreby našich krajanov a aktívne som presadzoval návrh na zvýšenie rozpočtu pre Slovákov žijúcich v zahraničí. Úrad pre Slovákov žijúcich v zahraničí podporuje projekty krajských subjektov v oblasti vzdelávania, svetskej i duchovnej kultúry, informovanosti, vydavateľskej činnosti a médií.

Rozpočet na rok 2020 navyše zahŕňa aj použitie časti prostriedkov z dlhu Srbskej republiky voči Slovensku pre Slovákov žijúcich na tzv. Dolnej zemi v podobe podpory infraštruktúrnych projektov. V Srbsku sa plánuje vybudovanie Strediska vojvodinských Slovákov v Novom Sade, v Maďarsku rekonštrukcia Evanjelického kostola v Budapešti, v Rumunsku boli predložené projekty multifunkčných kultúrnych centier v Bihori a v Nadlaku a v Chorvátsku by sa malo dobudovať Slovenské kultúrne centrum v Našiciach.

NA ZÁVER

Nech je hodnotenie roka akokoľvek dobré a pozícia Slovenska v geopolitickom či exportnom priestore rastie, stále mám jedno nesplnené želanie, na ktorom budem pracovať vždy a všade. Urobím všetko pre to, aby sa Slovensko stalo miestom, kam sa mladí ľudia zo sveta vždy vrátia a budú tu vychovávať svoje deti.

▲
Predseda Európskej rady Donald Tusk pred júnovým samitom EÚ rokoval s predsedom vlády Petrom Pellegrinim o nomináciách na vrcholové európske pozície, kybernetickej bezpečnosti či strategickej agende na najbližších päť rokov, Bratislava 14. júna 2019 (Foto: Úrad vlády SR)

EURÓPSKY PILIER

1

V roku 2019 sme si pripomenuli 30 rokov od pádu železnej opony, ktorá Európu dlhé desaťročia delila, a zároveň 15. výročie nášho vstupu do Európskej únie. Slovenská republika sa tak stala integrálnou súčasťou európskych riešení a jej hlas získal vyššiu váhu, ako by mal mimo tohto spoločenstva. Postupná konvergencia, ekonomická prosperita, finančná stabilita, vysoká miera bezpečnosti, ale aj priamy vplyv na prijímanie spoločných riešení v globálnych otázkach, k akým patrí klimatická zmena, migrácia, digitalizácia či technologická revolúcia, predstavujú nesporné výhody členstva v EÚ.

STRATEGICKÁ AGENDA A INŠTITUCIONÁLNE OTÁZKY

Rok 2019 bol posledným rokom Európskej komisie pod vedením Jeana-Clauda Junckera. Bol zároveň rokom politickej tranzície do nového päťročného obdobia, ktoré sa začalo voľbami do Európskeho parlamentu v máji 2019. Predsedníčkou novej Európskej komisie, ktorá začala svoju činnosť 1. decembra 2019, sa stala Ursula von der Leyenová z Nemecka, reprezentantka víťaznej strany európskych volieb – ľudov-

cov. Za jedného z podpredsedov Európskej komisie bol vymenovaný slovenský nominant Maroš Šefčovič, ktorý bude mať v kompetencii portfólio medziinštitucionálnych vzťahov a strategického výhľadu. Slovensko podporuje priority novej Európskej komisie, medzi ktoré patria boj s klimatickou zmenou prostredníctvom dosiahnutia klimatickej neutrality do roku 2050, podpora európskeho hospodárstva vrátane dobudovania jednotného trhu a eurozóny, rozvoj Európskeho piliera sociálnych práv, spravodlivé zdaňovanie, rozvoj digitálneho trhu v EÚ, ochrana európskych hodnôt a vnútornej bezpečnosti, posilnenie globálnej úlohy Európy prostredníctvom vyváženej obchodnej politiky a budovania obranných kapacít, ako aj upevňovanie európskej demokracie.

Súčasťou procesu inštitucionálnej tranzície bolo prijatie strategického programu, ktorý predstavuje základný rámec politických priorít a nástrojov na päť rokov. Nový Strategický program na roky 2019 – 2024 bol lídrami schválený v júni 2019. Predstavuje východisko pri ďalšom legislatívnom plánovaní – príprave ročného programu Európskej komisie, ktorý by mal zohľadňovať priority Rady aj Európskeho parla-

Nový predseda Európskej rady Charles Michel sa v Bruseli stretol s predsedníčkou Európskej komisie Ursulou von der Leyenovou, prezidentkou Európskej centrálnej banky Christine Lagardovou a predsedom Euroskupiny Máriom Centenom, 5. decembra 2019 (Foto: EÚ/Dario Pignatelli)

▲ Témami januárového neformálneho zasadnutia ministrov zahraničných vecí členských štátov EÚ boli zhodnotenie desiatich rokov Východného partnerstva a aktuálna situácia vo Venezuele, Bukurešť 31. januára – 1. februára 2019 (Foto: EÚ/Dario Pignatelli)

mentu. Slovenská republika kládla pri jeho formovaní dôraz na prekonávanie sociálnych a ekonomických rozdielov medzi európskymi krajinami i vnútri jednotlivých spoločností, budovanie infraštruktúry, zavádzanie a podporu nových technológií, výskumu a vývoja, ako aj na otázky vnútornej a vonkajšej bezpečnosti a boja proti klimatickým zmenám.

V súvislosti s novým nastavením inštitucionálnych vzťahov plánuje nová Európska komisia zorganizovať Konferenciu o budúcnosti Európy so silným zapojením občianskej spoločnosti, členských štátov a európskych inštitúcií, ktorá by mala pomôcť definovať budúcu podobu EÚ a vzťahov medzi jej inštitúciami. V rámci príprav na takúto konferenciu budeme pokračovať vo verejných diskusiách o budúcnosti Európskej únie, ktoré Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí SR v súčasnosti usporadúva pod značkou #MYSMEEU.

MODERNÝ JEDNOTNÝ TRH EÚ

Jednotný trh považujeme za jeden z kľúčových úspechov európskej integrácie. Slovensko zostáva jednou z najotvorenejších ekonomík, pričom až 85 % nášho exportu smeruje do krajín EÚ. Je preto v našom záujme podporovať prehlbovanie a posilňovanie jednotného trhu a jeho štyroch základných slobôd. Odstraňovanie bariér, využitie potenciálu digitalizácie a inovácií, ako aj posilnenie globálnej konkurencieschopnosti EÚ, smerujúc k sociálne spravodlivému a udržateľnému modelu hospodárenia so znižovaním uhlíkovej stopy, patrilo v roku 2019 naďalej medzi dlhodobé priority našej európskej politiky.

Rozvíjať potenciál jednotného trhu v oblasti pracovnej mobility pomôže aj Európsky orgán práce (European Labour Authority – ELA). V roku 2019 bolo rozhodnuté, že sídliť bude v Bratislave, pričom ide o prvú agentúru EÚ na Slovensku. Jej umiestnenie u nás je potvrdením proeurópskeho nastavenia a odborného kreditu SR.

VIACROČNÝ FINANČNÝ RÁMEC EÚ

Európska komisia v máji 2018 predstavila návrh nového Viacročného finančného rámca na roky 2021 – 2027, ktorý bude definovať podmienky financovania priorít Únie na nasledujú-

▲ Prvá agentúra EÚ na území Slovenska – Európsky orgán práce – sídli v Bratislave, Luxemburg 13. júna 2019 (Foto: MZVEZ SR)

ce obdobie. Rokovania o novom viacročnom finančnom rámci sa v roku 2019 venovali vyjasňovaniu si pozícií členských štátov, ako aj testovaniu možných kompromisov vo viacerých oblastiach. Kľúčovými prioritami pre SR zostávajú dostatok zdrojov pre politiku súdržnosti a spoločnú poľnohospodársku politiku, ako aj priaznivé a flexibilné podmienky na čerpanie prostriedkov z nich. Slovenská republika iniciovala prípravu spoločného dokumentu týkajúceho sa odstránenia rabatov a rozpočtových korekcií na príjmovej strane rozpočtu EÚ, ktorý podporilo 17 ďalších členských štátov, a spoločného dokumentu o posilnení prostriedkov na rozvoj vidieka. Vzhľadom na narastajúci rozsah spoločných európskych politík a nových priorít (zmena klímy, obrana, bezpečnosť) Slovenská republika považuje za správne, aby všetky členské štáty prispievali do rozpočtu EÚ viac ako v súčasnosti. Dohodu na úrovni Európskej rady očakávame v roku 2020.

MIGRÁCIA

V roku 2019 bola téma migrácie stále aktuálna. Pretrvávala potreba reformy spoločného európskeho azylového systému, no diskutovalo sa aj o vyloďovaní a následnom prerozdelení osôb zachránených v Stredozemnom mori. Slovensko naďalej patrí k štátom, ktoré sú za komplexné a udržateľné riešenie príčin migrácie založené na konsenze všetkých členských štátov Európskej únie. Presadzovali sme potrebu riešiť príčiny migrácie v krajinách pôvodu, efektívnejšiu návratovú politiku, ochranu vonkajších hraníc a odstraňovanie motivačných faktorov a stimulov pre neriadenú migráciu. Aj preto sa počas slovenského predsedníctva vo Vyšehradskej štvorke zrodil návrh na spoločný projekt V4 s Nemeckom na pomoc Maroku pri riadení migrácie v hodnote 30 miliónov eur, keďže Maroko leží na exponovanej hlavnej migračnej trase v západnom Stredomorí, cez ktorú sa migranti dostávajú do EÚ. Slovenská republika podporila aj posilnenie mandátu Európskej agentúry pre pohraničnú a pobrežnú stráž (Frontex), ktoré počítá s vytvorením stáleho zboru 10 000 príslušníkov do roku 2027 a má zvýšiť ochranu vonkajšej hranice EÚ.

BREXIT

Vývoj v otázke brexitu bol aj v roku 2019 zložitý. Počas negociácií sme boli konštruktívnym partnerom podporujúcim snahu o dosiahnutie dohody. Z pohľadu Slovenska je podstatné, že sa podarilo udržať jednotu Európskej únie a že revízia textu dohody o vystúpení Spojeného kráľovstva z EÚ sa nedotkla práv občanov a finančného vyrovnania, ktoré zostali zachované v plnom rozsahu.

Vláda SR sa pripravila aj na možnosť odchodu Spojeného kráľovstva bez dohody. Na tento účel bol schválený zákon č. 83/2019 (tzv. *lex brexit*), ktorý upravuje potrebné zákony v oblastiach, ako sú pobyt, sociálne a zdravotné zabezpečenie či uznávanie kvalifikácií, s cieľom recipročne garantovať práva občanov. Plnili sa aj ďalšie úlohy nelegislatívnej povahy ako zabezpečenie administratívno-technických a perso-

▲
14. zasadnutie Medzirezortnej koordinačnej skupiny pre brexit, Bratislava 31. októbra 2019 (Foto: MZVEZ SR/Tomáš Bokor)

nálnych kapacít, poskytovanie informácií občanom v súvislosti s pobytom, so zdravotnou starostlivosťou a sociálnym zabezpečením, poradenstvo podnikateľom v otázkach exportu, ciel a daní či spracovanie analýz dôsledkov pre národné hospodárstvo Slovenskej republiky.

Po odchode Spojeného kráľovstva z Európskej únie budú nasledovať rokovania o budúcich vzťahoch medzi EÚ a Spojeným kráľovstvom, ktoré v mene EÚ povedie Európska komisia. Z pohľadu Slovenskej republiky bude dôležité hájiť obchodné záujmy v automobilovom, elektrotechnickom, agropotravinárskom a chemickom priemysle, záujmy v oblasti udržania dopravných spojení a mobility a v oblasti bezpečnosti. Tieto priority bude SR presadzovať v rámci mandátu, ktorý členské štáty dajú Európskej komisii.

Na príprave pozícií pracovala Medzirezortná koordinačná skupina pre brexit na úrovni štátnych tajomníkov pod vedením štátneho tajomníka Františka Ružičku. Koordinačná skupina sa dvakrát stretla aj pod vedením predsedu vlády Slovenskej republiky.

KLIMATICKÁ POLITIKA

Boj proti klimatickým zmenám sa stáva jednou z ústredných politík Európskej únie a Slovenská republika sa na Európskej rade v júni 2019 prihlásila k ambicióznemu cieľu dosiahnuť uhlíkovú neutralitu EÚ do roku 2050. Tento cieľ Európska rada v decembri 2019 schválila, keďže sa však jeden členský štát nemohol zaviazat k implementácii tohto cieľa, Európska rada sa k téme opäť vráti v júni 2020. Slovensko svoje aktivity v klimatickej oblasti predstavilo aj na klimatickom samite OSN v septembri 2019, kde vystúpila prezidentka Zuzana Čaputová. Svoje úsilie v boji s klimatickými zmenami zvyšovala Slovenská republika aj prostredníctvom finančných príspevkov. V roku 2019 sme prispeli do Zvereneckého fondu Medzinárodného panela o klimatických zmenách (IPCC) sumou 100 000 eur a prvý raz v histórii aj do Zeleného klimatického fondu príspevkom vo výške 2 milióny amerických dolárov.

▲
Pätnásť rokov členstva v NATO neznamená len vyššiu úroveň našej bezpečnosti, ale tiež potvrdzuje, že sme súčasťou aliancie štátov vyznávajúcich a ochraňujúcich hodnoty, na ktorých je založený aj náš spôsob života – slobodu a demokraciu. Aliancia, ktorá 70 rokov zabezpečuje stabilitu a prosperitu svojich členov, je najspoľahlivejšou a ekonomicky najvýhodnejšou zárukou slovenskej bezpečnosti

BEZPEČNOSTNÝ PILIER

2

Bezpečnostné prostredie, v ktorom sa nachádzame, sa výrazne mení. Pravidlá, ktoré vznikli po druhej svetovej vojne a mali zaručiť mier v Európe, prestávajú byť dodržiavané. Sme svedkami narušovania suverenity, nerešpektovania uznaných hraníc, straty úcty k medzinárodnému právu a spochybňovania medzinárodných dohôd. Negatívne pôsobenie hybridných aktivít, dezinformácií a propagandy sa stalo súčasťou nášho každodenného života. Dosahy kybernetických útokov sú čoraz výraznejšie, silnie radikalizácia, extrémizmus aj nacionalizmus.

Vstupom do EÚ a NATO Slovensko pred 15 rokmi jasne deklarovalo svoje smerovanie a definovalo svoje hodnoty, postoje a vízie, ktoré má spoločné s partnermi v týchto zoskupeniach. Sme plnohodnotným členom oboch organizácií v právach i povinnostiach, a preto zvyšujeme svoje výdavky na obranu aj účasť v zahraničných operáciách a misiách. NATO zostáva primárnou zárukou našej bezpečnosti v medzinárodnom prostredí. Podporujeme zároveň posilňovanie európskych obranných kapacít a pracujeme na iniciatívach EÚ v tejto oblasti. Tiež podporujeme posilňovanie mieru a európskej bezpečnosti na ďalších medzinárodných fórach. Obhajujeme multilaterálne inštitucionálne a zmluvné rámce kontroly zbrojenia, odzbrojovania a nešírenia zbraní hromadného ni-

čenia. Presadzujeme efektívny multilateralizmus a medzinárodný poriadok založený na pravidlách. Osobitným príspevkom SR k tomuto úsiliu v roku 2019 bolo naše predsedníctvo v Organizácii pre bezpečnosť a spoluprácu v Európe (OBSE).

SEVEROATLANTICKÁ ALIANCIA

Severoatlantická aliancia je základným pilierom našej bezpečnosti, a preto je jednota a akcieschopnosť NATO v strategickom záujme SR. Hlavy štátov a vlád členských krajín sa 4. decembra 2019 stretli v Londýne. V prijatej deklarácii potvrdili hodnotové základy NATO, pevnosť transatlantickej väzby a záväzok kolektívnej obrany v zmysle článku 5 Washingtonskej zmluvy. Potvrdili tiež pripravenosť spoločne pokračovať v potrebnej adaptácii NATO s dôrazom na zvyšovanie investícií do obrany a splnenie predchádzajúcich záväzkov. Generálnemu tajomníkovi NATO bol udelený mandát na realizáciu reflexie činnosti Aliancie s cieľom prehĺbiť jej politickú dimenziu.

Slovensko sa k uvedeným princípom hlási a v roku 2019 pokračovalo v krokoch smerujúcich k dosiahnutiu výdavkov na obranu na úrovni 2 % HDP do roku 2024. Ďalší záväzok, vyna-

Delegáciu SR na stretnutí hláv štátov a vlád Aliancie viedla prezidentka Zuzana Čaputová. Štátnici si pripomenuli 70. výročie podpisu Washingtonskej zmluvy a okružie výročia vstupu krajín strednej a východnej Európy do Aliancie. Samit vyslal silný signál jednoty, odolnosti a pripravenosti spojencov pokračovať v garantovaní bezpečnosti a prosperity svojich demokratických zriadení, Londýn 3. – 4. decembra 2019 (Foto: NATO)

▲
Prezident Andrej Kiska hostil stretnutie prezidentov krajín B9 za účasti generálneho tajomníka NATO Jensa Stoltenberga, na ktorom dominovali témy Ruska, terorizmu, migrácie a zvládnutia nových technológií, Košice 28. februára 2019 (Foto: NATO)

kladať 20 % rozpočtu na modernizáciu ozbrojených síl, sme dosiahli už v roku 2018. Pokračujúcou účasťou na posilnenej predsunutej prítomnosti NATO v Pobaltí sme potvrdili vôľu nielen politicky, ale aj operačne prispievať k ochrane spojencov. Naďalej sme pôsobili vo výcvikovej misii NATO v Iraku a v misii Rozhodná podpora v Afganistane. V roku 2019 sa SR zapojila do činnosti Centra výnimočnosti NATO pre strategickú komunikáciu v Rige. Naše príspevky do operácií, misií a ďalších aktivít NATO sú súčasťou záväzku prijať vyššiu zodpovednosť za fungovanie Aliancie. Dlhodobu tiež podporujeme posilňovanie spolupráce medzi NATO a EÚ, osobitne v oblasti úloh súvisiacich s vojenskou mobilitou a koordináciou výstupov vojenského plánovania.

Slovenská republika verí, že každá krajina má mať právo slobodne sa rozhodnúť o svojom strategickom smerovaní. V roku 2019 sme preto v rámci politiky otvorených dverí aktívne podporovali urýchlené začlenenie Severného Macedónska do NATO a medzi prvými sme ratifikovali Protokol k Severoatlantickej zmluve o jeho pristúpení. V rámci partnerskej spolupráce Aliancie pokračovalo Slovensko v politickej aj praktickej podpore a pomoci pri reforme obrany a bezpečnosti v Gruzínsku, na Ukrajine a v Bosne a Hercegovine.

SPOLOČNÁ BEZPEČNOSTNÁ A OBRANNÁ POLITIKA EÚ

Slovenská republika súčasne podporovala rozvoj obranných spôsobilostí Európskej únie. Tieto snahy pokračovali v roku 2019 prácou na Stálej štruktúrovanej spolupráci EÚ v oblasti obrany (Permanent Structured Cooperation – PESCO) schválením tretej vlny projektov. Slovensko rozpracovalo svoj národný plán vykonávania PESCO, vedie delostrelecký projekt EuroArtillery a aktívne sa zúčastňuje na ďalších piatich projektoch. V spolupráci s krajinami V4 Slovensko navyše poskytlo v prospech EÚ bojovú skupinu. Jej úlohou bolo plniť široké spektrum úloh v rámci medzinárodného krízového manažmentu EÚ. Tvorilo ju 2 250 príslušníkov ozbrojených síl zúčastnených štátov, Slovenská republika deklarovala pre potreby jej nasade-

▲
Ministri obrany diskutovali o pokroku v implementácii projektov PESCO a potrebe posilnenia partnerstva EÚ a NATO s dôrazom na predchádzanie a boj proti hybridným hrozbám, Brusel 14. mája 2019 (Foto: MZVEZ SR)

nia 229 príslušníkov. Osobitný význam bude mať Európsky obranný fond, ktorý poskytne príležitosť na podporu konkurencieschopnosti a inovácií aj v slovenskom obrannom priemysle.

V roku 2019 pokračoval tiež proces posilňovania civilnej dimenzie krízového manažmentu EÚ. Slovenská republika pripravila svoj národný implementačný plán na vykonávanie záväzkov vyplývajúcich z civilného kompaktu Spoločnej bezpečnostnej a obrannej politiky Európskej únie. Hlavným cieľom tohto úsilia je zaistiť dostatočné spôsobilosti a zdroje pre narastajúci počet misií a operácií EÚ v dôsledku zhoršujúceho sa bezpečnostného prostredia v susedstve.

V reakcii na nárast hybridných hrozieb v bezpečnostnom prostredí európske inštitúcie a členské štáty začali implementovať Akčný plán proti dezinformáciám. V roku 2019 sme podnikli kroky s cieľom stať sa členom Európskeho centra výnimočnosti pre boj proti hybridným hrozbám v Helsinkách ako spoločnej koncepčno-analytickej platformy EÚ a NATO v tejto oblasti.

BOJ PROTI TERORIZMU A ODBROJENIE

Prioritou v roku 2019 bolo posilnenie a ďalšie rozpracovanie témy boja proti terorizmu v rámci nášho predsedníctva OBSE, kde sme sa primárne sústredili na predchádzanie radikalizácii a násilnému extrémizmu, s osobitným zreteľom na mládež a vzdelávanie. V marci 2019 sa v Bratislave uskutočnila medzinárodná konferencia OBSE, ktorá sa zamerala na konkrétne oblasti multilaterálnej spolupráce v boji proti terorizmu a implementácie osvedčených postupov pri prevencii násilného extrémizmu a radikalizácie, ktoré vedú k terorizmu v priestore OBSE.

Naďalej sme boli zapojení do Globálnej koalície proti Dáiš, ktorá má za cieľ definitívne poraziť túto extrémistickú skupinu. Slovenská republika poskytla dobrovoľné finančné príspevky na podporu OSN pri vyšetrovaní zločinov Dáiš spáchaných v Iraku a na stabilizáciu a obnovu krajiny po porážke

teroristov. Naším príspevkom do boja proti terorizmu bolo aj pôsobenie príslušníkov Ozbrojených síl SR vo výcvikových operáciách NATO podporujúcich budovanie bezpečnostných kapacít Afganistanu a Iraku. Slovensko tiež absolvovalo 5. kolo periodického hodnotenia Výboru expertov Rady Európy pre hodnotenie opatrení proti praniu špinavých peňazí a financovaniu terorizmu MONEYVAL.

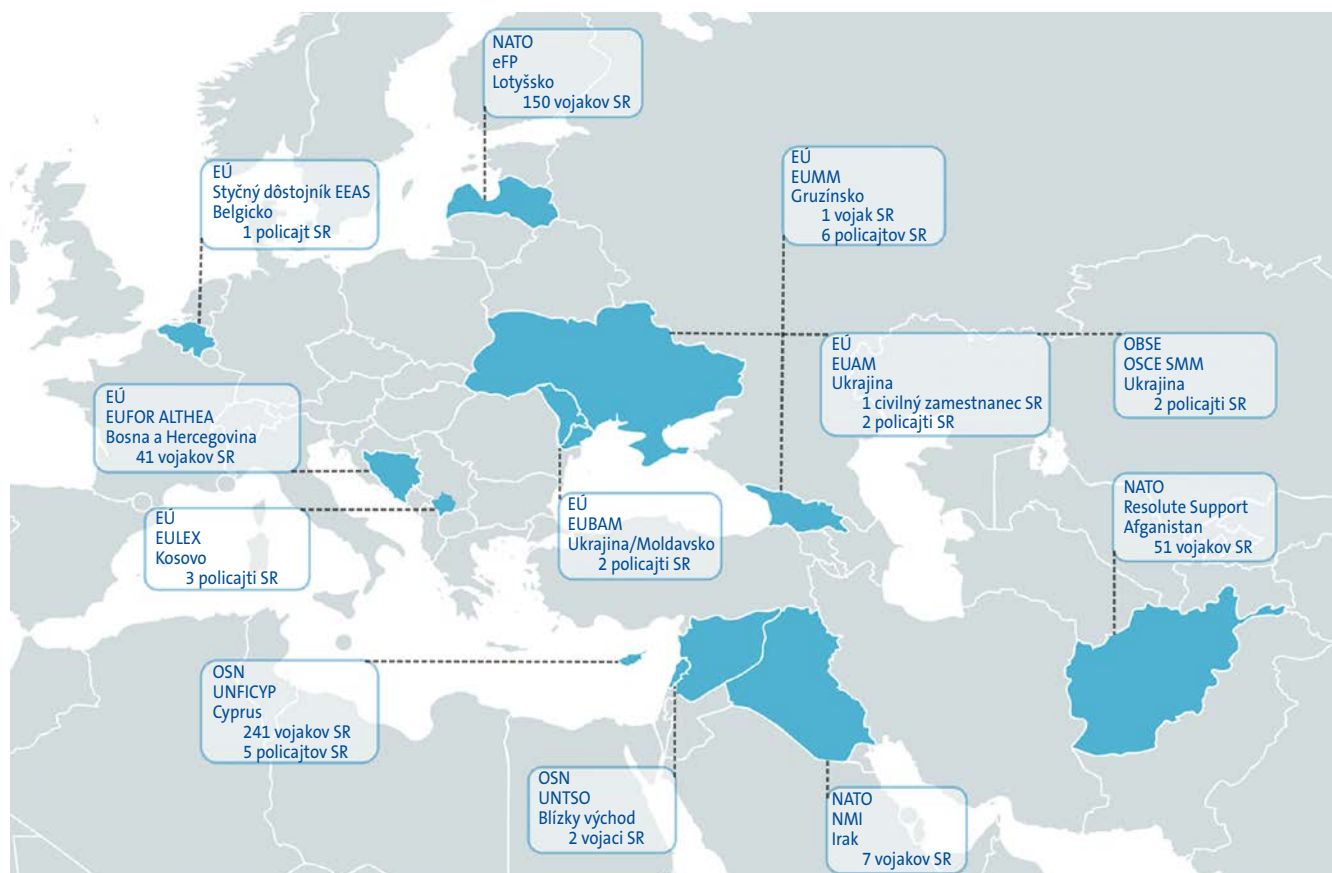
Slovenska sa negatívne dotýka pokračujúce spochybňovanie multilaterálnych právnych rámcov v odzbrojovaní. Dňa 2. augusta 2019 prestala platiť Zmluva o likvidácii rakiet stredného a kratšieho doletu (INF) a rovnako citlivo hodnotíme pochybnosti o pokračovaní zmluvy New START stanovujúcej limity na počty strategických jadrových zbraní a ich nosičov, ktorej platnosť uplynie vo februári 2021. Eróziu multilaterálnych právnych rámcov pritom umocňuje oslabovanie implementácie Dohody o iránskom jadrovom programe. Po odstúpení USA od dohody sa Irán rozhodol v máji 2019 prijať protiopatrenia v podobne postupného pozastavenia implementácie niektorých svojich záväzkov, a tak Slovenská republika v rámci EÚ pokračovala v podpore úsilia o zachovanie tejto dohody.

V oblasti chemických zbraní sme intenzívne podporovali činnosť Organizácie pre zákaz chemických zbraní (Organisation for the Prohibition of Chemical Weapons – OPCW), okrem iného prostredníctvom pokračovania organizácie kurzov pre inšpektorov a špecialistov OPCW vo výcvikovom centre

▲ Štátny tajomník František Ružička prijal generálneho riaditeľa OPCW Fernanda Ariasa počas jeho historickej prvej návštevy v SR, Bratislava 6. júna 2019 (Foto: MZVEZ SR/Tomáš Bokor)

Ozbrojených síl SR v Zemianskych Kostoľanoch. V júni 2019 sa uskutočnila historicky prvá návšteva generálneho riaditeľa organizácie Fernanda Ariasa na Slovensku, ktorý vysoko ocenil konštruktívny, konzistentný a zásadový postoj Slovenskej republiky na pôde OPCW, ako i dobrovoľný finančný príspevok na podporu výstavby nového Centra chémie a technológií OPCW v holandskom Haagu. Prediskutovaný bol aj aktuálny medzinárodný vývoj v oblasti zákazu chemických zbraní a aktivity OPCW v meniacom sa bezpečnostnom prostredí.

▲ Účasť SR na vojenských operáciách a pozorovateľských misiách mimo územia SR

▲
Generálny tajomník OSN António Guterres počas stretnutia s prezidentkou Zuzanou Čaputovou ocenil prístup a konkrétne záväzky Slovenska v boji proti klimatickým zmenám, New York 25. septembra 2019 (Foto: UN Photo/Rick Bajornas)

MULTILATERÁLNY PILIER

3

Súčasnému medzinárodnému prostrediu dominujú obavy z ústupu multilateralizmu a príklonu k jednostranným krokom a prejavom politiky izolacionizmu. Tieto trendy sú sprevádzané rastúcim napätím v medzinárodných vzťahoch, polarizáciou a politizáciou expertných fór a formátov. Presadzovanie multilaterálneho prístupu k riešeniu výziev 21. storočia a dôraz na rešpektovanie pravidiel medzinárodného práva je v záujme Slovenska, a preto podpora efektívneho multilateralizmu predstavuje dlhodobú prioritu našej zahraničnej politiky.

ORGANIZÁCIA SPOJENÝCH NÁRODOV

OSN zostáva pre Slovensko dôležitou platformou na presadzovanie národných, ale aj spoločných európskych hodnôt. Slovenskú republiku na 74. zasadnutí Valného zhromaždenia OSN zastupovali prezidentka Zuzana Čaputová, minister zahraničných vecí a európskych záležitostí Miroslav Lajčák a minister životného prostredia László Sólymos. Slovensko sa počas zasadnutia prezentovalo ako krajina, ktorá si je vedomá svojej zodpovednosti, citlivo vníma súčasné výzvy a je pripravená im čeliť. Prezidentka SR vo svojom vystúpení vo všeobecnej rozprave vyzdvihla potrebu rešpektovať univerzálne uznávané hodnoty, normy a princípy, ako aj význam dôvery a zodpovednosti v medzinárodných vzťahoch.

Slovensko sa v roku 2019 zameriavalo na tri vzájomne previazané priority: 1. predchádzanie konfliktom, mier a bezpečnosť, 2. udržateľný rozvoj a ochrana klímy a 3. angažovanosť v oblasti globálnych výziev. V súvislosti s globálnymi výzvami sme podporili aj nemecko-francúzsku iniciatívu Aliancia za multilateralizmus. Spoločne s ďalšími členskými krajinami OSN sa Slovensko zasadzuje za iniciatívu generálneho tajomníka OSN Akcia pre mierové operácie a v roku 2019 aktívne prispievalo do mierových operácií OSN. Nosným príspevkom bolo pôsobenie 241 slovenských vojakov a piatich policajtov v mierovej misii UNFICYP na Cypre. Okrem toho sa dlhodobo angažujeme v problematike reformy bezpečnostného sektora a podporujeme činnosť Medzinárodného trestného súdu.

Slovensko sa tiež aktívne zapájalo do revízie implementačných mechanizmov Dohovoru OSN proti korupcii a Dohovoru OSN proti nadnárodnému organizovanému zločinu a realizovalo spoločné aktivity s agentúrami a organizáciami systému OSN, predovšetkým s UNDP, UNICEF a UNESCO.

ORGANIZÁCIA PRE HOSPODÁRSKU SPOLUPRÁCU A ROZVOJ

Rok 2019 sa niesol v znamení príprav a realizácie predsedníctva SR na zasadnutí Rady OECD na úrovni ministrov 2019 (MCM), ktoré sa uskutočnilo 22. – 23. mája 2019. Predsedníctvo SR bolo vyjadrením našej aktívnej angažovanosti v tejto organizácii a vyústením takmer dvoch dekád činnosti spolupráce s OECD. V roku 2019 Slovensko predsedalo OECD po prvýkrát od svojho vstupu do organizácie v roku 2000 a zároveň bolo aj prvou predsedníckou krajinou z regiónu strednej Európy. Hlavnou témou slovenského predsedníctva MCM 2019 bolo *Využitie digitálnej transformácie pre udržateľný rozvoj: príležitosti a výzvy*, pričom sa diskutovalo predovšetkým o zdaňovaní digitálnej ekonomiky, zručnostiach v digitálnom veku a obchode v ére digitálnej transformácie. Slovenské predsedníctvo dosiahlo prijatie spoločného ministerského vyhlásenia, ako aj štyroch právnych nástrojov OECD: odporúčaní o umelej inteligencii, revidovaných liberalizačných kódov pohybu kapitálu, odporúčaní k pravidlám v boji proti korupcii a za integritu v štátnych podnikoch a deklarácie o inováciách vo verejnom sektore.

▲ Na otvorení klimatického samitu OSN vystúpila s prejavom prezidentka Slovenskej republiky Zuzana Čaputová, New York 23. septembra 2019 (Foto: UN Photo)

▲ Delegácia SR na zasadnutí Rady OECD na úrovni ministrov, Paríž 22. – 23. mája 2019 (Foto: MZVEZ SR)

Vo februári 2019 generálny tajomník OECD osobne predstavil Ekonomický prehľad SR, jeden z najvýznamnejších analytických výstupov OECD voči členským krajinám. Organizácia v ňom konštatovala, že hospodársky rast SR patrí medzi najrýchlejšie spomedzi členov OECD a miera nezamestnanosti dosahuje historické minimá. Zároveň poukázal na to, že najdôležitejšou štrukturálnou výzvou pre SR je potreba reformy školského a vzdelávacieho systému. Podľa OECD je Slovensko závislé od automobilového a elektrotechnického priemyslu a postupnou digitalizáciou a automatizáciou je ohrozená takmer tretina jeho pracovných miest.

▲ Generálny tajomník OECD Ángel Gurría počas prezentácie Ekonomického prehľadu SR 2019, Bratislava 5. februára 2019 (Foto: MZVEZ SR/Tomáš Bokor)

ĽUDSKÉ PRÁVA

Slovensko sa počas druhého roka svojho členstva v Rade OSN pre ľudské práva zameralo na podporu práv dieťaťa, boj proti antisemitizmu a extrémizmu, ako aj na podporu slobody vyznania a viery. V tomto kontexte zorganizovalo Slovensko v Ženeve v marci zasadnutie za okrúhlym stolom s osobitným vyslancom Európskej únie pre otázky slobody vyznania a viery mimo EÚ Jánom Figelom, v apríli spoluorganizovalo podujatie na podporu ratifikácie Opčného protokolu o procedúre oznámenia k Dohovoru o právach dieťaťa. Pri tejto príležitosti, ako aj v snahe o napĺňanie trvalo udržateľných cieľov OSN, osobitne práva na vzdelanie, Slovenská republika na pôde OSN v Ženeve predstavila v máji 2019 Bienále ilustrácií Bratislava. Potvrdením nášho kreditu bolo zvolenie stályho predstaviteľa Slovenskej republiky pri Organizácii Spojených národov v Ženeve veľvyslanca Juraja Podhorského za podpredsedu Rady OSN pre ľudské práva v decembri 2019.

RADA EURÓPY

Slovenská republika v roku 2019 participovala na riešení politickej i finančnej krízy Rady Európy, najstaršej paneurópskej politickej organizácie, ktorá si v roku 2019 pripomenula 70. výročie svojho vzniku, a potvrdila tak zdieľanie jej hodnotového rámca. Úspechom slovenskej diplomacie je vymenovanie veľvyslanca Drahoslava Štefánka za osobitného predstaviteľa generálnej tajomníčky Rady Európy pre otázky migrácie a utečencov.

▲ Minister Miroslav Lajčák na 40. zasadnutí Rady pre ľudské práva vyjadril podporu multilaterálnym prístupom a zdôraznil význam prevencie pri predchádzaní konfliktom, kde primárnu úlohu zohráva práve ochrana a podpora ľudských práv, Ženeva 26. februára 2019 (Foto: UN Photo)

AGENDA 2030

Agenda 2030 pre udržateľný rozvoj je návodom, ako reagovať na najzávažnejšie výzvy, ktorým dnes čelíme doma aj v zahraničí. Zmena klímy, chudoba, zvyšujúce sa ekonomické a sociálne nerovnosti alebo neudržateľnosť prevládajúcich vzorcov výroby a spotreby predstavujú komplexné a navzájom súvisiace problémy. Izolované zásahy a opatrenia strácajú účinnosť, na nachádzanie efektívnych riešení je nevyhnutná medzinárodná spolupráca. Ministerstvo je gestorm implementácie Agendy 2030 vo vonkajšom prostredí, zastrešuje prezentáciu našich výsledkov na medzinárodnej pôde a zároveň prenos informácií o medzinárodnom vývoji a záväzkoch dovnútra krajiny. Ministerstvo okrem iného iniciovalo, aby Rada vlády SR pre Agendu 2030 dohliadala na zabezpečenie koherencie politík na rozvoj v záujme vyváženosti jeho ekonomických, sociálnych a environmentálnych aspektov. Úzko sme pritom spolupracovali s Úradom podpredsedu vlády pre investície a informatizáciu, ktorý je garantom vnútroštátnej dimenzie Agendy 2030.

▲ V rámci slovenského predsedníctva vo V4 sa 30. mája 2019 na ministerstve konala medzinárodná konferencia o budovaní partnerstiev na účely implementácie Agendy 2030 pre udržateľný rozvoj. Na podujatí vystúpila aj námestníčka generálneho tajomníka OSN Mirjana Spoljarićová Eggerová (Foto: MZVEZ SR/Tomáš Bokor)

| SLOVAKIA 2019 SLOVENSKO

▲
Prevenencia konfliktov, bezpečná budúcnosť a efektívny multilateralizmus – to boli priority Slovenska počas predsedníctva Organizácie pre bezpečnosť a spoluprácu v Európe (OBSE), ktoré trvalo od 1. januára do 31. decembra 2019

PREDSEDNÍCTVO OBSE

Slovenská republika prevzala v roku 2019 predsedníctvo Organizácie pre bezpečnosť a spoluprácu v Európe. Predsedali sme v období turbulentných zmien bezpečnostného prostredia, vzniku nových bezpečnostných hrozieb a klesajúcej dôvery medzi účastníckymi štátmi OBSE. Aktivity sa počas celého roka zameriavali na praktickú podporu dialógu, dôvery a stability v priestore OBSE. Úspešné pôsobenie našej diplomacie vidieť v dosiahnutí konsenzu medzi členskými štátmi v mnohých otázkach, vrátane konsenzuálneho schválenia rozpočtu organizácie, predĺženia mandátov misií OBSE či dohody o konaní najväčšej ľudskoprávnej konferencie v Európe – Implementačnej schôdzky k ľudskej dimenzii.

Naše aktivity boli rozdelené do troch hlavných priorít:

1. Prevencia, mediácia a zmierňovanie dopadov konfliktov na životy ľudí. Veľkú pozornosť sme venovali regiónom, ktoré sú postihnuté konfliktmi, prostredníctvom navrhovania a presadzovania konkrétnych opatrení na budovanie dôvery. Príkladom je konflikt na východe Ukrajiny, kde sme presadzovali opatrenia na zlepšenie situácie obyvateľov postihnutých konfliktom. Jedným z týchto opatrení bola oprava mosta v Stanyci Luhanskej, ktorú sa v roku 2019 podarilo uskutočniť aj vďaka úsiliu slovenského predsedníctva. Minister Lajčák ako úradujúci predseda OBSE osobne navštívil všetky krajiny, ktoré sú v priestore OBSE postihnuté konfliktmi (Ukrajina, Moldavsko, Azerbajdžan, Ar-

▲ Úradujúci predseda OBSE a minister zahraničných vecí a európskych záležitostí Slovenskej republiky Miroslav Lajčák predstavil 10. januára 2019 vo viedenskom sídle OBSE priority slovenského predsedníctva (Foto: MZVEZ SR/Tomáš Bokor)

Sériu ciest vo funkcii úradujúceho predsedu ukončil Miroslav Lajčák návštevou Ukrajiny, kde navštívil opravený most v Stanyci Luhanskej, jediný priechod cez kontaktnú líniu v Luhanskej oblasti, po ktorom denne prechádza viac ako 10 000 ľudí. Zároveň odovzdal certifikát na tri plne vybavené sanitky, Stanica Luhanska 29. novembra 2019 (Foto: MZVEZ SR/Tomáš Bokor)

ménsko, Gruzínsko), ako aj ďalšie krajiny s prítomnosťou misií OBSE (všetky krajiny Strednej Ázie a západného Balkánu). V konfliktných oblastiach sme pôsobili aj prostredníctvom aktivít osobných a osobitných predstaviteľov úradujúceho predsedu OBSE.

Slovensko aktívne podporovalo štruktúrovaný dialóg, predovšetkým jeho smerovanie na zvyšovanie transparentnosti, znižovanie rizík a prevenciu incidentov. Spolupracovali sme s prebiehajúcimi predsedníctvami Fóra pre bezpečnostnú spoluprácu s cieľom podporiť implementáciu existujúcich záväzkov v politicko-vojenskej dimenzii. V oblasti kontroly konvenčných zbraní sa SR zameriavala na podporu implementácie právnych nástrojov režimu kontroly konvenčných zbraní a podporu diskusie o relevantnosti týchto nástrojov v súčasnosti.

2. Zariadenie bezpečnej budúcnosti. V tejto oblasti sme venovali pozornosť rozvoju tém technologického pokroku, digitalizácie a inovácií a využitiu ich potenciálu pre bezpečnú budúcnosť regiónu OBSE.

Počas medzinárodnej konferencie OBSE diskutovali účastníci o čoraz sofistikovanejších formách terorizmu, prevencii radikalizmu a potrebe otvoreného dialógu, Bratislava 25. – 26. marca 2019 (Foto: MZVEZ SR)

Zamerali sme sa na kybernetickú bezpečnosť (predsednícka konferencia o kybernetickej bezpečnosti v Bratislave, jún 2019), využitie nástrojov OBSE na prevenciu radikalizácie a násilného extrémizmu vedúceho k terorizmu (predsednícka konferencia v Bratislave, marec 2019), podporu reformy a správy bezpečnostného sektora (konferencia v Bratislave, september 2019), ale aj na postavenie mládeže (Mládežnícke fórum v Bratislave, október 2019). Slovensko sa venovalo aj vysoko aktuálnej téme rozvoja energetickej spolupráce a bezpečnosti a zasadzovalo sa za našu dlhodobú prioritu – zlepšenie bezpečnosti kritickej energetickej infraštruktúry prostredníctvom online vzdelávacej platformy.

Slovenské predsedníctvo v rámci úsilia o plné rešpektovanie ľudských práv a základných slobôd a záväzkov v ľudskej dimenzii OBSE venovalo pozornosť oblasti boja proti antisemitizmu a diskriminácii na základe vierovyznania alebo náboženstva (predsednícka konferencia o boji proti antisemitizmu v Bratislave, február 2019), prevencii mučenia, otázkam rodovej rovnosti či zraniteľných skupín. Podporilo aktivity predstaviteľa OBSE pre slobodu médií v oblasti bezpečnosti novinárov a organizáciu doplnkových implementačných stretnutí v ľudskej dimenzii prispelo k zachovaniu otvoreného dialógu s občianskou spoločnosťou na pôde OBSE.

3. Efektívny multilateralizmus. Mimoriadne úsilie slovenského predsedníctva v oblasti riadenia a vnútornej správy OBSE sa prejavilo viacerými úspechmi, ako presadenie nárastu zdrojov pre inštitúcie a niektoré misie OBSE, ale aj schválenie zmien vo finančných príspevkoch účastníckych štátov OBSE po 12 rokoch zablokováných rokovaniach. Napriek politickému napätiu v súvislosti s prezidentskými voľbami na Ukrajine v marci 2019 sa slovenskému predsedníctvu podarilo dosiahnuť predĺženie mandátu Osobitnej pozorovacej misie OBSE na Ukrajine a schválenie jej nového rozpočtu. Slovensko podporovalo prehĺbenie spolupráce s multilaterálnymi partnermi, najmä s EÚ a OSN. Sme prvou krajinou, ktorá v súčasnosti implementuje dohodu o spolupráci medzi OBSE a EÚ z decembra 2018.

▲ Miroslav Lajčák na administratívnej deliacej línii s odštiepeným regiónom Južné Osetsko v oblasti Odzisi, kde diskutoval o aktuálnej bezpečnostnej situácii a živote miestnych obyvateľov, Odzisi 10. februára 2019 (Foto: MZVEZ SR/Tomáš Bokor)

▲ Hlavnú úlohu počas Mládežníckeho fóra zohrával diskusný dokument Perspectives 20 – 30. Vypracovala ho skupina 22 mladých odborníkov, ktorí odrážajú rodovú a geografickú rozmanitosť v OBSE, Bratislava 28. – 29. októbra 2019 (Foto: MZVEZ SR/Tomáš Bokor)

Predsedsníctvo zorganizovalo neformálne stretnutie ministrov účastníckych štátov vo Vysokých Tatrách, prezentáciou Slovenska boli aj výjazdové rokovania stálych predstaviteľov a expertov v rôznych regiónoch. V podobnom duchu sa Slovensko zviditeľnilo predstavením regiónov na úrovni vyšších územných celkov vo Viedni.

Vyvrcholením predsedníctva SR bolo zasadnutie Ministerskej rady OBSE 5. – 6. decembra 2019 v Bratislave. Podarilo sa na ňom okrem iného prijať dôležité rozhodnutie o predsedníctvach OBSE v rokoch 2021 a 2022. Úradujúci predseda OBSE a minister Miroslav Lajčák predstavil partnerom politickú re-

flexiu a odkaz pod názvom „Bratislavská výzva“. Pripomína v ňom princípy a ciele, pre ktoré organizácia vznikla, pričom tie sú dnes ohrozené. Ak to so svojou snahou o dosiahnutie bezpečnosti a spolupráce v Európe myslíme vážne, účastnícke štáty OBSE musia prejaviť väčšiu flexibilitu a ochotu ku kompromisom. Vo výzve sa zdôrazňuje, že je potrebné o multilateralizme nielen hovoriť, ale ho aj reálne naplňať.

Slovensko predsedníctvom OBSE zvýšilo svoje renomé na poli diplomacie a vyjednávania, prispelo k budovaniu bezpečného priestoru OBSE a súčasne splnilo svoje záväzky, ktoré vyplývajú z členstva v tejto organizácii.

▲ Vysoké Tatry hostili neformálne stretnutie predstaviteľov účastníckych štátov OBSE. Stretnutie sa zameralo na skúsenosti z minulosti a budúci potenciál OBSE v oblasti prevencie konfliktov, 9. júl 2019 (Foto: MZVEZ SR/Tomáš Bokor)

▲ Počas návštevy SR Angela Merkelová rokovala so slovenským premiérom Petrom Pellegrinim o spolupráci oboch krajín v oblasti digitalizácie, ako aj o rozvoji bilaterálnych vzťahov v kontexte 30. výročia obnovenia slobody a demokracie, Bratislava 7. februára 2019 (Foto: Úrad vlády SR)

REGIONÁLNA A BILATERÁLNA SPOLUPRÁCA

5

V4

Vyšehradská spolupráca pre nás zostáva dôležitým nástrojom pri realizácii susedskej, regionálnej aj európskej politiky. Druhý polrok nášho predsedníctva vo V4, ukončeného v júni 2019, sa vyznačoval vysokou intenzitou aktivít a dialógom s významnými európskymi i mimoeurópskymi partnermi vo formáte V4+. Už tradične sa uskutočnilo stretnutie prezidentov, ako aj štyri stretnutia predsedov parlamentov krajín V4. Konalo sa i ďalších 19 stretnutí na úrovni ostatných rezortných ministrov. Napredovala sektorová spolupráca, ktorá priniesla konkrétne výsledky a projekty v oblasti dopravy, obrany, zdravotníctva, migrácie, poľnohospodárstva a ďalších.

Slovenské predsedníctvo sa usilovalo dokázať, že V4 má širokú pozitívnu agendu a je schopná prinášať konštruktívne riešenia s pridanou hodnotou pre región i celú EÚ. Potvrdzujú to uskutočnené aktivity a výsledky dosiahnuté počas predsedníctva: zriadenie spolupracujúceho centra Svetovej zdravotníckej organizácie pre tuberkulózu vo Vyšných Há-

Cieľom **SK V4 PRES** bolo priniesť konkrétne výsledky v prospech občanov našich krajín v troch prioritných oblastiach: silná Európa, bezpečné prostredie a inteligentné riešenia.

Samity a stretnutia

- 1 stretnutie prezidentov krajín V4
- 12 samitov a stretnutí predsedov vlád vo formátoch V4 a V4+
- 4 stretnutia predsedov parlamentov krajín vo formátoch V4 a V4+
- 10 stretnutí ministrov zahraničných vecí krajín vo formátoch V4 a V4+
- 23 stretnutí na úrovni rezortných ministrov vo formátoch V4 a V4+
- 9 podujatí na úrovni štátnych tajomníkov
- 26 prijatých alebo podpísaných dokumentov – spoločných vyhlásení, deklarácií, memoránd a protokolov o porozumení a spolupráci

Prezidentka Zuzana Čaputová rokovala na samite prezidentov V4 o aktuálnej situácii a výzvach EÚ, ako aj o pozícii V4 v Európe. Počas druhého dňa samitu spoločne s prezidentmi Slovinska a Srbska Borutom Pahorom a Aleksandrom Vučićom diskutovali o vzťahu EÚ so západným Balkánom, Lány 2. – 3. októbra 2019 (Foto: Kancelária prezidenta SR)

goch s pôsobnosťou pre celú strednú Európu, pokrok v príprave projektu vysokorýchlostnej železnice spájajúcej hlavné mestá vyšehradských krajín či spoločná Bojová skupina EÚ krajín V4 s pohotovosťou od 2. polroka 2019. Intenzívna sektorová spolupráca sa odrazila v spoločnom postupe v boji proti nekalým obchodným praktikám v potravinovom dodávateľskom reťazci, dvojitej kvalite potravín a na podporu biohospodárstva v rámci iniciatívy BIOEAST. Koordinácia postojov prebiehala v oblastiach ako kohézna politika a viacročný finančný rámec, migrácia a ochrana vonkajších hraníc EÚ.

SLAVKOVSKÝ FORMÁT

Na aktivity tejto trilaterálnej platformy, v 1. polroku 2019 formované českým vedením, nadviazalo slovenské predsedníctvo od 1. júla 2019 (potrvá do 30. júna 2020). Spolupráca pokračovala najmä v agende európskych záležitostí, medzinárodného práva a rozvojovej pomoci. Nový ročný pracovný plán, pripravený pod slovenským vedením, sleduje realistické ciele v sektorovej spolupráci a posilňovanie synergie v rámci EÚ, a to aj s využívaním formátu S3+.

SUSEDSKÉ VZŤAHY

Česká republika

Pokračoval mimoriadne intenzívny dialóg na vysokej politickej úrovni. V poradí siedme spoločné zasadnutie vlád Slovenskej a Českej republiky vo Valticiach v novembri 2019, ktoré sa uskutočnilo v duchu politickej reflexie 30. výročia nežnej

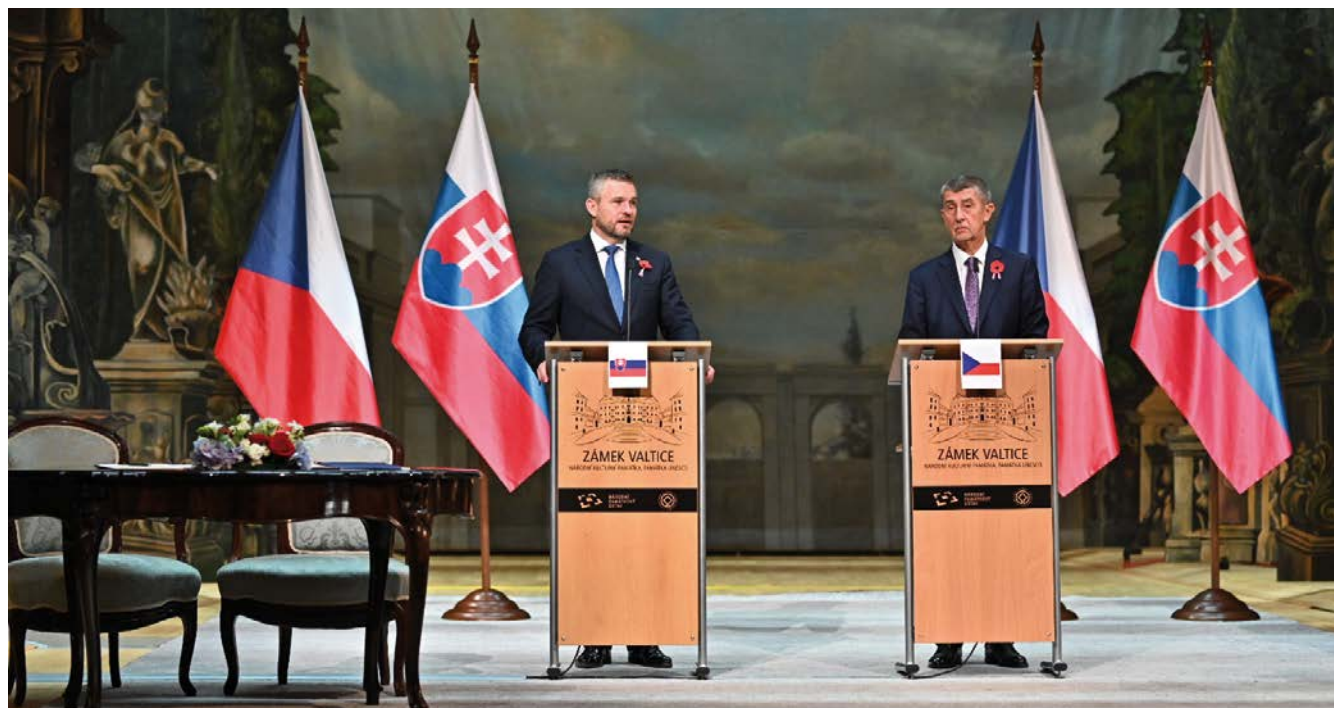

▲ Počas návštevy Maďarska sa prezidentka Zuzana Čaputová zhodla s maďarským prezidentom Jánosom Áderom na tom, že je potrebné pokračovať v konštruktívnej a úprimnej komunikácii, Budapešť 11. júla 2019 (Foto: Kancelária prezidenta SR)

revolúcie, deklarovalo spoločnú ambíciu oboch strán čeliť novým výzvam koordinovaným a konštruktívnym spôsobom. S cieľom ďalej posilňovať kvalitu života a bezpečnosť občanov obidvoch krajín boli vytvorené nové spoločné projekty napríklad v oblasti obrany, vnútra, dopravy, kultúry a životného prostredia.

Maďarsko

Slovensko-maďarské vzťahy sa niesli v znamení kontinuity ich nastavenia na pragmatickú agendu a realizáciu projek-

▲ Na spoločnom zasadnutí vlád SR a ČR sa rokovalo o ekonomickej spolupráci, projektoch cezhraničnej spolupráce, energetickej bezpečnosti, dopravnej infraštruktúry, vnútornej bezpečnosti a obrane, ako aj o aktuálnych zahraničnopolitických témach, Valtice 11. novembra 2019 (Foto: Úrad vlády ČR)

▲ Štátny tajomník František Ružička diskutoval o budúcnosti EÚ s poľským rezortným kolegom Konradom Szymańským pred 5. Slovensko-poľským diskusným fórom, Bratislava 22. mája 2019 (Foto: MZVEZ SR/Tomáš Bokor)

tov prinášajúcich úžitok občanom oboch krajín, na čo slúžil aj intenzívny politický dialóg. Prostredníctvom konkrétnych projektov pokračovalo rozširovanie a skvalitňovanie cezhraničnej energetickej a dopravnej infraštruktúry.

Poľsko

Vzťahom s Poľskom dominoval pokračujúci dynamický dialóg, vrátane najvyšších ústavných činiteľov. Ekonomickú dimenziu spolupráce charakterizoval zvyšujúci sa objem vzájomného obchodu a cestovného ruchu. Faktorom

▲ S novozvoleným ukrajinským prezidentom Volodymyrom Zelenským rokoval minister Miroslav Lajčák predovšetkým o riešení krízy na východe Ukrajiny a o úlohe OBSE v tomto procese, Kyjev 13. júna 2019 (Foto: MZVEZ SR)

▲ Rakúsky prezident Alexander Van der Bellen a starosta Hainburgu Helmut Schmid odhalili pamätnú tabuľu k 30. výročiu Pochodu slobody z Bratislavy do Hainburgu, 10. decembra 2019 (Foto: MZVEZ SR)

obmedzujúcim plné využitie potenciálu v tejto oblasti sú, a to napriek dosiahnutému pokroku, pretrvávajúce rezervy v dopravnej infraštruktúre. Kľúčovou preto naďalej ostáva silná systematická politická a materiálna podpora pre zrýchlenie realizácie projektov cezhraničných prepojení. V oblasti starostlivosti o krajanov zarezovalo začatie výstavby Domu slovenskej kultúry v Jablonke s finančnou podporou vlád oboch krajín.

Rakúsko

Vývoj vo vzťahoch s Rakúskom pokračoval v pozitívnom trende posledného obdobia. Charakterizoval ho intenzívny a pravidelný politický dialóg na vysokej úrovni, ako aj kontinuálne prehlbovanie hospodárskej a cezhraničnej spolupráce. Otvorením honorárneho konzulátu pre Štajersko a Korutánsko v Grazi bola dobudovaná sieť honorárnych konzulátov v Rakúsku. Viacerými spoločnými podujatiami sme si spoločne pripomenuli 30. výročie pádu železnej opony, v ktorom Rakúsko zohralo významnú úlohu.

Ukrajina

Slovenská republika dôsledne podporuje suverenitu a územnú celistvosť Ukrajiny v jej medzinárodne uznaných hraniciach, mierové riešenie konfliktu na Donbase v súlade s Minskými dohodami a odsudzuje nezákonnú anexiu Krymu. Pokračovali sme v aktivitách zameraných na pomoc pri transformačnom úsilí Ukrajiny a napĺňaní jej integračných ambícií. V roku 2019 došlo k zintenzívneniu politického dialógu medzi oboma štátmi na najvyššej úrovni, čoho prejavom bola návšteva prezidentky Zuzany Čaputovej na Ukrajine v septembri 2019, návšteva ukrajinského premiéra Volodymyra Hrojsmana na Slovensku v apríli 2019 a štyri návštevy ministra Miroslava Lajčáka ako úradujúceho predsedu OBSE na Ukrajine. Výsledkom je rastúci objem vzájomnej obchodnej výmeny a prehlbovanie spolupráce v energetickej, transportnej, vzdelávacej, humanitárnej a ďalších oblastiach.

▲ Počas rozlúčkovej návštevy Nemecka rokoval prezident Andrej Kiska so spolkovým prezidentom Frankom-Walterom Steinmeierom a stretol sa aj s jeho predchodcom v úrade Joachimom Gauckom, Berlín 30. apríla 2019 (Foto: Kancelária prezidenta SR)

STRATEGICKÉ PARTNERSTVÁ SR V RÁMCI EÚ

Nemecko

Vysoká dynamika bilaterálnych vzťahov pokračovala aj v roku 2019. Nemecko je dlhodobo najväčším obchodným

partnerom Slovenska s ročným obchodným obrátom viac než 30 miliárd eur. Intenzívny bol politický dialóg. Spolková kancelárka Angela Merkelová navštívila Slovenskú republiku vo februári 2019, v marci a auguste sa uskutočnili bilaterálne návštevy na úrovni prezidentov. Pre obe krajiny spoločná symbolika 30. výročia demokratických zmien v Európe vyvrcholila účasťou prezidentky Zuzany Čaputovej na oslavách 30. výročia pádu Berlínskeho múru v novembri 2019. Rámcom pre systematický kontakt medzi rezortmi vlád oboch krajín je Akčný plán prehĺbeného dialógu na obdobie rokov 2019 – 2021.

Francúzsko

K pozitívnemu trendu rozvoja vzájomných vzťahov Slovenska a Francúzska výrazne prispel Akčný plán strategického partnerstva SR a FR na roky 2018 – 2022. Vyvrcholením dynamického politického dialógu bola nástupná návšteva prezidentky Zuzany Čaputovej v júli 2019 ako prvej hlavy štátu V4 prijatej v Elyzejskom paláci po nástupe Emmanuela Macrona do úradu.

TRANSATLANTICKÁ SPOLUPRÁCA

Dominantnými témami vo vzťahoch európskych spojencov s USA boli aj v roku 2019 rovnomernejšie znášanie bremena v oblasti kolektívnej obrany a bezpečnosti a vzájomné obchodné vzťahy. Pre Slovensko ostáva dôležitou kontinuita v našej proatlantickej orientácii založenej na spoločných hodnotách. Konkrétnym naplnením tohto zámeru boli čínorodé bilaterálne stykové aktivity: predovšetkým prijatie

▲ Počas návštevy prezidentky Zuzany Čaputovej vo Francúzsku prezident Emmanuel Macron vyhlásil, že Slovensko a Francúzsko sa spoločne angažujú v snahe, aby Európa vzala osud do vlastných rúk, Paríž 24. júla 2019 (Foto: Kancelária prezidenta SR)

▲ Predsedu vlády Petra Pellegriniho v Bielom dome prijal prezident Spojených štátov amerických Donald Trump. Stretnutiu dominovali najmä témy obrany a bezpečnosti, posilňovanie transatlantickej spolupráce, obchodné vzťahy medzi USA a EÚ, ako aj investície a energetika, Washington 3. mája 2019 (Foto: Biely dom)

predsedu vlády SR Petra Pellegriniho prezidentom USA Donaldom Trumpom v Bielom dome, ako aj návšteva ministra zahraničných vecí USA Mika Pompea na Slovensku, pričom ministri zahraničných vecí SR a USA sa v roku 2019 stretli až trikrát. Našou prioritou vo vzťahu k USA a ku Kanade zostáva presadzovanie princípov efektívneho multilateralizmu, posilnenie strategického dialógu medzi USA a EÚ a úsilie o zachovanie súdržnosti transatlantického spojenectva.

Východné partnerstvo

V roku 2019 si SR spolu s EÚ pripomenula 10 rokov Východného partnerstva, počas ktorých sa aj s pomocou a podporou Slovenska realizovali viaceré programy a projekty pomoci východným partnerom s reformami. S Gruzínskom, Moldavskom a Ukrajinou sa dosiahol najväčší pokrok, pokiaľ ide o harmonizáciu ich práva s právom EÚ, politického pridruženia a ekonomickej integrácie s EÚ. Slovenská republika sa zapojila do diskusie o budúcnosti Východného partnerstva po roku 2020 predložením viacerých návrhov a odporúčaní, napr. kladením dôrazu na väčšiu diferenciáciu partnerov, posilnenie sektorovej integrácie, rozpracovanie spolupráce v oblasti bezpečnosti, odolnosti partnerov a na zlepšenie celkovej komunikácie. Prejavom našej angažovanosti bolo aj zorganizovanie výročného ministerského stretnutia krajín V4 a Východného partnerstva v Bratislave v máji 2019.

Potvrdením nášho posilneného záujmu je zriadenie zastupiteľských úradov Slovenskej republiky v Baku a Jerevane, vďaka čomu bude možné efektívnejšie presadzovať zahraničnopolitické záujmy SR v celom regióne južného Kaukazu s dôrazom na obchodno-ekonomickú spoluprácu a konzulárne činnosti s osobitným ohľadom na ochranu záujmov občanov SR v regióne.

▲ Minister Miroslav Lajčák slávnostne otvoril Veľvyslanectvo Slovenskej republiky v Azerbajdžane, Baku 28. novembra 2019 (Foto: MZVEZ SR)

Predseda vlády Peter Pellegrini spolu s ministrom Miroslavom Lajčákom a ministrom hospodárstva Petrom Žigom rokovali v rámci návštevy Ruskej federácie s prezidentom Vladimirom Putinom a predsedom vlády Dmitrijom Medvedevom, Petrohrad 4. – 7. júna 2019 (Foto: kremlin.ru)

Rusko

V roku 2019 sa uskutočnilo viacero dvojstranných stykových aktivít. Ich vrcholom bola júnová návšteva predsedu vlády

Petra Pellegriniho v Rusku, ktorá potvrdila pragmatický charakter bilaterálnych vzťahov, obojstranný záujem o zachovanie ich dynamiky s dôrazom na obchodno-ekonomickú

Aj v roku 2019 bol západný Balkán pre SR prioritou. Minister Miroslav Lajčák navštívil všetky krajiny regiónu a potvrdil záväzok SR pomáhať v ich reformnom a modernizačnom procese. Na fotografiách počas návštevy Srbska, Čiernej Hory, Albánska a Severného Macedónska (Foto: MZVEZ SR)

oblasť a rozvoj medziludských vzťahov. Konkrétne projekty spolupráce boli posúdené počas 20. zasadnutia Medzivládnej komisie pre obchodno-hospodársku a vedecko-technickú spoluprácu v Soči. Pokračoval intenzívny medziparlamentný dialóg na najvyššej úrovni a politické konzultácie na úrovni ministerstiev zahraničných vecí, aj v kontexte slovenského predsedníctva OBSE. Zahraničná politika SR voči Rusku je úzko koordinovaná v rámci EÚ a NATO. Obmedzením sú sankcie EÚ voči Rusku, ktoré pokračujú v dôsledku nedostatočného pokroku v plnení Minských dohôd.

Západný Balkán

Prejavom pokračujúceho záujmu Slovenska o región západného Balkánu bolo viacero bilaterálnych a multilaterálnych aktivít, vrátane tradičného stretnutia ministrov zahraničných vecí V4 a západného Balkánu v Bratislave v máji 2019 a návštevy ministra Miroslava Lajčáka ako úradujúceho predsedu OBSE vo všetkých partnerských krajinách západného Balkánu. V agende rozširovania EÚ bol rok 2019 poznačený pokračujúcimi diskusiami o otvorení prístupových rokovaní s Albánskom a so Severným Macedónskom. Napriek opätovnému pozitívnemu odporúčaniu Európskej komisie a podpore veľkej väčšiny členských štátov EÚ, vrátane SR, sa však konsenzus o tomto kroku dosiahnuť nepodarilo.

V roku 2019 sa uskutočnila aj recipročná návšteva slovenského predsedu vlády v Belehrade, počas ktorej bola podpísaná dohoda o vyrovnaní kliringového dlhu Srbska voči SR. Vo vzťahu k Severomacedónskej republike, okrem podpory jej urýchleného začlenenia do NATO, bol vlajkovou loďou našej transformačnej pomoci tejto krajine projekt Národného konventu o EÚ, ktorého realizácia vstúpila v roku 2019 do druhej fázy. Taktiež sme vyslali 45 príslušníkov polície na severomacedónske hranice s cieľom pomôcť v boji proti nelegálnej migrácii. Politické kontakty s partnermi v Bosne a Hercegovine si udržali frekvenciu s dôra-

▲ Obchod, investície a spolupráca vo vedeckej a technologickej oblasti boli hlavnými témami rokovania ministrov zahraničných vecí krajín V4 a ministerky Kórejskej republiky Kjong-wha Kangovej, Bratislava 7. júna 2019 (Foto: MZVEZ SR/Tomáš Bokor)

zom na zrýchlenie reformno-integračných procesov a zlepšenie podmienok pôsobenia slovenských podnikateľských subjektov v krajine. Vo vzťahu k Čiernej Hore sa Slovensko v roku 2019 zameralo na posilnenie odborných kapacít v oblasti riadenia verejných financií, vrátane priamej rozpočtovej podpory, a na rozvoj parlamentnej spolupráce. Vo vzťahoch s Albánskom sa aj v nadväznosti na spoluprácu v rámci predsedníckej trojky OBSE podarilo oživiť dialóg na politickej úrovni. Uskutočnilo sa viacero návštev a po prvýkrát od nadviazania diplomatických stykov sa uskutočnili aj stretnutia na parlamentnej úrovni.

▲ Štátny tajomník František Ružička v Bratislave oficiálne otvoril 2. ročník Ázijského víkendu. Cieľom podujatia bola prezentácia histórie, kultúry, tradícií a filozofie ázijských krajín, Bratislava 2. augusta 2019 (Foto: MZVEZ SR/Kristína Spišáková)

▲ Podnikateľské centrum ministerstva od roku 2012 poskytuje informácie nevyhnutné na presadzovanie podnikateľských ambícií v oblasti exportu výrobkov a služieb, investícií, hospodárskej spolupráce a zakladania spoločných podnikov v zahraničí

EKONOMICKÉ NÁSTROJE ZAHRANIČNEJ SLUŽBY

6

V roku 2019 sa v ekonomickej diplomácii kládol dôraz na zintenzívňovanie vzťahov a diverzifikáciu exportných možností, ako aj na výzvy spojené s priemyslom 4.0, digitalizáciou a inováciami. Téma digitalizácie dominovala aj predsedníctvu SR na zasadnutí Rady OECD na úrovni ministrov. Reagujúc na prejavujúci sa nedostatok niektorých profesií na slovenskom pracovnom trhu, osobitne v oblasti informačných a komunikačných technológií, ministerstvo vypracovalo v spolupráci s Európskou migračnou agentúrou projekt s názvom „Stratégia na podporu návratu Slovákov zo zahraničia a na nové formy spolupráce s diaspórou“. V tomto kontexte sa v roku 2019 uskutočnili na slovenských veľvyslanectvách v Londýne, Dubline a Kodani podujatia pod názvom „Work in Slovakia – Good Idea!“.

BILATERÁLNA EKONOMICKÁ SPOLUPRÁČA

Naše veľvyslanectvá pravidelne prezentovali ekonomický potenciál Slovenska na seminároch, veľtrhoch a výstavách. Zrealizovali sme sektorovo rôzne zamerané podnikateľské misie doma aj v zahraničí, ktoré sme organizovali buď pri príležitosti oficiálnej návštevy ústavných činiteľov, alebo aj v spolupráci s ďalšími partnermi, napr. so Slovenskou obchodnou a priemyselnou komorou (SOPK) a s agentúrou SARIO. Vyzdvihnúť možno podnikateľské misie v Nórsku a na Islande, vo Francúzsku, v Rusku, Portugalsku, Rakúsku, Chorvátsku, Poľsku, Lotyšsku, Litve, Estónsku, Bulharsku, Spojenom kráľovstve či v Slovinsku popri 4. samite Iniciatívy Trojmoria.

Tradične dobré susedské vzťahy s Ukrajinou potvrdili návštevy prezidentky a ministra zahraničných vecí a európskych záležitostí SR, orientované okrem iného na otázky pracovnej mobility. Vo vzťahu k Čínskej ľudovej republike sa uskutočnili podnikateľské misie pri príležitosti návštevy ministra Miroslava Lajčáka na 2. fóre Iniciatívy Pásu a cesty v Pekingu, ako aj pri príležitosti návštevy podpredsedu vlády Richarda Rašiho na 5. Investičnom a obchodnom veľtrhu Číny a krajín strednej a východnej Európy v Ningbe. Na Slovensku boli uskutočnené misie z Ruska, Turecka, Číny, Indonézie, Japonska, Chorvátska, Talianska, Izraela a Dánska, ako aj na konkrétny región zamerané bilaterálne podujatia so Saskom, s Valónskom a Tatárskou republikou. K rozvoju hospodárskej spolupráce prispeli v roku 2019 aj zasadnutia medzivládnych komisií s Chorvátskom, Českou republikou, Ruskom, Bieloruskom, so Srbskom,

s Indiou a Juhoafrickou republikou a v poradí 18. ročník Slovensko-poľského hospodárskeho fóra.

MULTILATERÁLNA EKONOMICKÁ SPOLUPRÁČA

Na pôde Svetovej obchodnej organizácie (WTO) má Slovensko záujem o to, aby prebiehajúca reforma vyústila do transformácie WTO na silnú a spravodlivú organizáciu, prispôbenú na riešenie súčasných výziev. V rámci implementácie Akčného plánu Stredoeurópskej iniciatívy na roky 2018 – 2020 hľadala SR spolu s partnermi prieniky spolupráce pri zvyšovaní ekonomického rastu a súčasne podpore obnoviteľných zdrojov energie. Slovenská republika prostredníctvom svojich národných zástupcov aktívne pôsobila i na pôde medzinárodných finančných inštitúcií (Svetová banka, Medzinárodný menový fond, Európska investičná banka, Medzinárodná investičná banka, Európska banka pre obnovu a rozvoj a Rozvojová banka Rady Európy), kde pomáhala riešiť aktuálne výzvy týkajúce sa rozvojových cieľov, ekonomického rastu či identifikácie vhodných finančných nástrojov na podporu podnikania. Pôsobením slovenského ministra zahraničných vecí a európskych záležitostí na prestížnej pozícii spolupredsedajúceho v rámci Globálnej rady pre budúcnosť Európy pod hlavičkou Svetového ekonomického fóra (WEF) sa SR taktiež aktívne zapájala do procesov formovania nových globálnych a regionálnych politík. Ministerstvo

▲ Aj prostredníctvom členstva v Stredoeurópskej iniciatíve podporujeme ekonomickú transformáciu v nečlenských krajinách EÚ (Foto: MZVEZ SR)

▲ Štátny tajomník Lukáš Parížek na Medzinárodnom strojárskom veľtrhu v Brne, ktorý je najvýznamnejším podujatím svojho druhu v strednej Európe. Prezentovalo sa na ňom 80 firiem zo Slovenska, Brno 7. – 11. októbra 2019 (Foto: MZVEZ SR)

tiež vypracovávalo analýzy globálnych a regionálnych sociálno-ekonomických trendov a prostredníctvom odborných štúdií a mesačníka *Trendy a aktuality z hospodárskeho sveta* informovalo o najnovšom vývoji verejnú a súkromnú sféru.

ROZVOJ ZNALOSTNEJ EKONOMIKY A INOVÁCIÍ

Ekonomická diplomacia ministerstva má nezastupiteľné miesto pri internacionalizácii vedy, výskumu a inovácií a pri podpore medzinárodného transferu technológií. Prezentuje Slovensko v zahraničí z pohľadu inovačných a vedeckovýskumných kapacít, pomáha zvyšovať povedomie zahraničných partnerov o technologickej vyspelosti SR a podporuje iniciatívy zamerané na popularizáciu vedy na Slovensku. Vo februári 2019 zorganizovalo ministerstvo výročné rokovanie tzv. digitálnej koalície, platformy pre šírenie zmien v prístupe k digitálnym technológiám s cieľom, aby každý získal dostatočné digitálne zručnosti a zostal tak produktívny a zamestnateľný. V apríli 2019 sa do záverečnej deklarácie predsedov vlád formátu spolupráce krajín strednej a východnej Európy a Číny (17 + 1) v Dubrovniku premietla snaha o vytvorenie Centra výnimočnosti pre blockchainové technológie v Bratislave. Ekonomická diplomacia podporovala diverzifikáciu slovenskej ekonomiky poukazovaním na možnosti slovenských firiem smerom k európskemu kozmickému priemyslu a na možnosti spolupráce s Európskou vesmírnou agentúrou. Osobitnú pozornosť venovala aktivitám so zahraničnými vedeckými centrami, napríklad s Kalifornskou univerzitou v Berkeley alebo s Massachusettským technologickým inštitútom. Po schválení vládou bola ekonomická diplomacia v júli 2019 posilnená o pilotný projekt štyroch inovačných diplomatov Úradu podpredsedu vlády SR pre investície a informatizáciu, ktorí boli vyslaní na zastupiteľské úrady SR v Izraeli, USA, vo Fínsku a v Číne.

ENERGETICKÁ BEZPEČNOSŤ SR

V oblasti energetickej bezpečnosti v roku 2019 dominovali otázky plynu spolu s otázkami jadrovej energetiky. Ministerstvo sa v spolupráci s ministerstvom hospodárstva a ďalšími ústrednými orgánmi štátnej správy spolupodieľalo na aktivitách zameraných na realizáciu priorít energetickej politiky SR a napĺňanie cieľov zvyšovania energetickej bezpečnosti Slovenskej republiky. V roku 2019 prijala Európska komisia, aj za príspevku SR, rozhodnutie o revízii smernice o pravidlách pre vnútorný trh s plynom v takom znení, ktoré je pre Slovensko výhodné.

▲ Na 13. Stredoeurópskej energetickej konferencii diskutovali o budúcnosti energetiky v EÚ slovenskí ministri Miroslav Lajčák a Peter Žiga s komisárom Marošom Šefčovičom, Bratislava 18. novembra 2019 (Foto: MZVEZ SR/Tomáš Bokor)

SLUŽBY PRE PODNIKATEĽSKÚ VEREJNOSŤ

Komunikačnou a koordinačnou platformou na podporu internacionalizácie slovenských podnikateľských subjektov je Rada vlády Slovenskej republiky na podporu exportu a investícií. Jej ambíciou je podporovať implementáciu stratégie vonkajších ekonomických vzťahov SR do roku 2020 a napomáhať intenzívnejšiemu zapájaniu sa slovenských podnikateľov do rozvojovej spolupráce a ich prieniku na trhy tretích krajín.

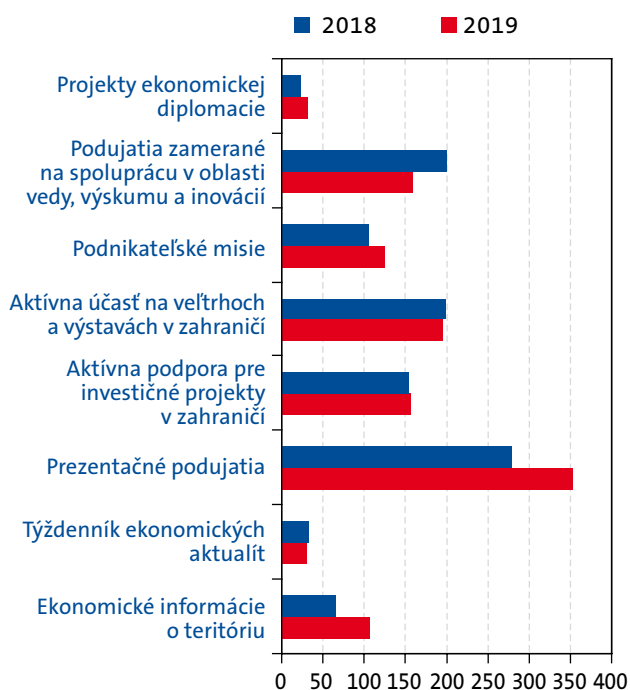
Ministerstvo poskytuje bezplatné služby podnikateľskej verejnosti podľa tzv. katalógu služieb, dohodnutého s podnikateľskou sférou. Služby pre podnikateľský sektor zahŕňajú aktivity podporujúce obchod, investície, medzinárodnú spoluprácu v oblasti vedy, výskumu a inovácií, energetickej a potravinovej bezpečnosti, regionálnu a rozvojovú spoluprácu. Takými sú napr. podnikateľské misie, prezentačné, odborné a kooperačné podujatia, medzinárodné veľtrhy a výstavy, ale aj aktivity národného kontaktného bodu pre twinningové projekty EÚ či každoročné aktualizovanie príručky pre podnikateľa o všetkých teritóriách, s ktorými má SR nadviazané diplomatické styky, a týždenné prehľady ekonomických aktualít zo zahraničia.

Dôležitou službou je poradenstvo – najmä základné informácie o politickom, obchodno-ekonomickom a podnikateľskom prostredí v zahraničí, o zahraničných podnikateľských subjektoch, ale tiež pomoc pri nadväzovaní kontaktov a pri vstupe na zahraničné trhy a následnom pôsobení na nich. K poradenským službám patria aj dopyty a ponuky slovenských exportérov, ktorí hľadajú partnerov v zahraničí, nové odbytové trhy či kanály.

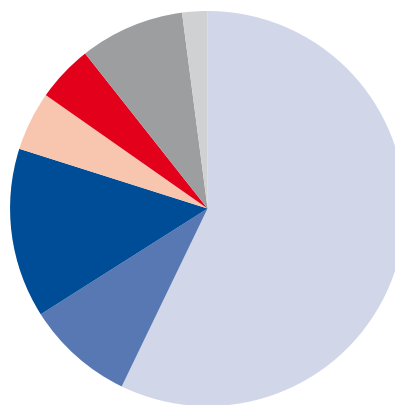

▲ Štátny tajomník Lukáš Parížek na stretnutí s podnikateľmi nitrianskeho regiónu v rámci série podujatí „Spolu pre Slovensko. Z regiónov do sveta“, Nitra 19. júna 2019 (Foto: MZVEZ SR)

Zlepšuje sa dostupnosť a kvalita služieb pre podnikateľskú verejnosť. Denne sa aktualizuje portál *Podnikajme v zahraničí*, novovytvorený facebookový profil Ekonomická diplomacia SR či profil Economic Diplomacy na platforme LinkedIn. Pokračovali sme v úspešných exportných kluboch s regionálnymi SOPK pod názvom „Spolu pre Slovensko. Z regiónov do sveta“. V roku 2019 sa tiež zaviedol nový formát – Exportný dom, v rámci ktorého sa na podujatiach, ako sú významné veľtrhy, výstavy, konferencie pod záštitou ministerstva, poskytujú komplexné informačné a poradenské služby štátnych inštitúcií uľahčujúce podnikanie v zahraničí.

▲ Početnosť aktivít a porovnanie rokov 2019 a 2018

▲ Ekonomické poradenské služby boli poskytnuté pre 3 242 firiem

▲
Vzdelávanie detí, mládeže a žien z populácie sýrskych utečencov v tábore Šatila, východný Bejrút, Libanon (Foto: SAMRS/Človek v ohrození, Ján Husár)

ROZVOJOVÁ SPOLUPRÁCA A HUMANITÁRNA POMOC

Slovensko v roku 2019 pokračovalo v snahe byť zodpovedným partnerom a donorm, ktorý pod značkou SlovakAid flexibilne reaguje na potreby rozvojových krajín. Na plnenie týchto cieľov využíva dostupné nástroje oficiálnej rozvojovej spolupráce, ako aj partnerstvá s tradičnými donormi a medzinárodnými organizáciami. Slovenská republika v roku 2019 podpísala memorandá o porozumení s UNICEF, Medzinárodným červeným krížom a projektové memorandum s USAID o spoločnej realizácii projektu Národný konvent o EÚ v Severnom Macedónsku. Ďalším príkladom dobrej praxe pri hľadaní súčinnosti v oblasti rozvoja a jeho financovania je rozvojový dialóg v rámci partnerstva s krajinami V4, konkrétna pomoc v regióne západného Balkánu a Východného partnerstva EÚ, a to aj v súvislosti s napĺňaním priorít slovenského predsedníctva v OBSE, či budovanie kapacít nových donorov, ako napríklad Bulharska, v kontexte odovzdávania našich skúseností s budovaním systému SlovakAid.

Zabezpečenie konkrétneho príspevku Slovenska k riešeniu migračnej a utečeneckej krízy je dlhodobou výzvou, ktorej sa od roku 2019 koncepcne venuje nová Strednodobá stratégia rozvojovej spolupráce SR na roky 2019 – 2023. Stratégia okrem iného rozšírila pôsobenie SlovakAid v krajinách východnej subsaharskej Afriky s cieľom podporiť lokálny ekonomický rozvoj, a teda aj predchádzať vzniku migračných a utečeneckých tokov. V súlade s princípmi efektívnej solidarity boli v rámci V4 otvorené rokovania o príspevkoch a projektoch na riešenie príčin migrácie v spolupráci s kľúčovými európskymi partnermi, Talianskom a Nemeckom. V spolupráci s lokálnymi mimovládny alebo medzinárodnými partnermi boli v krajinách Afriky, ako je Keňa a Etiópia, ako aj krajinách Blízkeho východu postihnutých konfliktmi implementované projekty na zlepšenie sociálnych podmienok a vzdelávania mladých ľudí. V roku 2019 Slovenská republika poskytla významné príspevky napríklad do nástroja

▲ Slovenská agentúra pre medzinárodnú rozvojovú spoluprácu podpísala zmluvu s rozvojovou organizáciou Self-Help Africa v rámci spoločného programovania EÚ v Keni. Ide o spoluprácu na obdobie do roku 2022 v sektore poľnohospodárstva prostredníctvom zapojenia sa do programu AgriFI v Keni, Bratislava 23. augusta 2019 (Foto: MZVEZ SR)

▲ Spoločné programovanie EÚ v Keni v rámci programu AgriFI/KILIMO – VC. Podpora drobných farmárov v pestovaní manga (Foto: SAMRS)

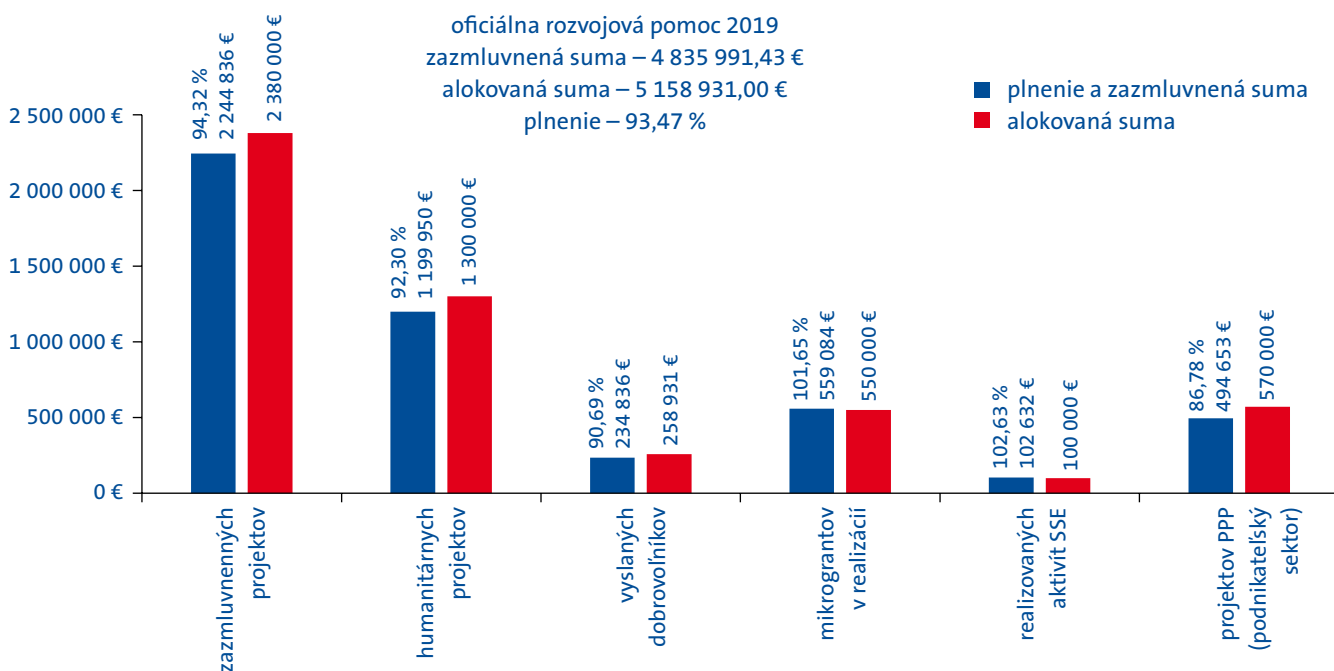
▲ Dňa 4. februára 2019 bolo v moldavskom meste Ceadâr-Lunga otvorené nové informačné a klientské centrum, ktoré bude občanom mesta poskytovať služby vo formáte „jedného okienka“ (Foto: MZVEZ SR)

EÚ na pomoc pre sýrskych utečencov v Turecku a v kontexte pretrvávajúcich politických, prírodných a migračných kríz promptne reagovala na požiadavky na poskytnutie finančnej alebo materiálnej humanitárnej pomoci napríklad v Albánsku, Bosne a Hercegovine, Grécku, Iráne, Mozambiku a vo Venezuele.

Slovenská republika sa zapája do spoločného programovania EÚ s cieľom stabilizovať a posilňovať miestne komunity prostredníctvom tvorby pracovných miest v jednom z kľúčových sektorov – poľnohospodárstve. Slovenská agentúra pre medzinárodnú rozvojovú spoluprácu (SAMRS) je prispievateľom najvýznamnejšieho komponentu programu AgriFI

Kenya v celkovej výške 2,5 milióna eur v rámci spoločného programovania EÚ v Keni. Jeho cieľom je podpora drobných farmárov cez poskytovanie stimulov na investície do agropotravinárskeho sektora.

Aktuálna strednodobá stratégia ako strategický rámec SlovakAid reaguje na výzvy Agendy 2030 pre udržateľný rozvoj, napríklad smerovaním k posilnenej spolupráci na národnej i medzinárodnej úrovni a budovaním partnerstiev s občianskou spoločnosťou a so súkromným sektorom. Na projektovej báze ministerstvo poskytlo dotácie pre mimovládny sektor vo výške 4,1 milióna eur. Významným krokom v tomto roku bola novelizácia zákona o rozvojovej spolupráci. Novelou sa

▲ Zazmluvnenie projektov rozvojovej spolupráce v porovnaní s alokovanými prostriedkami v roku 2019

otvára nástroj na odovzdávanie skúseností SlovakAid širokému spektru slovenských inštitúcií. Na aktivitách v celkovej hodnote 100 000 eur sa v rámci tohto nástroja v roku 2019 zúčastnilo 111 expertov osobitne z regiónov západného Balkánu a Východného partnerstva. Zároveň, v kontexte novely zákona o EXIMBANKE SR, sú od 1. októbra 2019 vytvorené podmienky na vstup slovenských exportérov na rozvojové trhy prostredníctvom zvýhodnených vývozných úverov.

S cieľom lepšie financovať udržateľný rozvoj bude SlovakAid i v nasledujúcom roku podporovať zapájanie súkromného sektora do rozvojovej spolupráce, a to vytváraním synergie medzi existujúcimi nástrojmi a ešte intenzívnejšou komunikáciou s podnikateľmi. Aj v spolupráci s Rozvojovým programom OSN (UNDP) boli realizované aktivity zamerané na posilnené zapájanie slovenských subjektov do programov EÚ. V roku 2019 SlovakAid podporila 11 projektov Programu podnikateľských partnerstiev vo výške 494 000 eur v Keni, Bielorusku, Moldavsku, Etiópii, Ghane, Macedónsku, ako aj na Mauríciu a Ukrajinu.

Uznanie kvality značky SlovakAid v rámci partnerského hodnotenia Výboru OECD pre rozvojovú spoluprácu (OECD/DAC Peer Review), ktorého výsledky boli prezentované v roku 2019, je pre Slovensko povzbudením v úsilí o ďalšie zvyšovanie efektívnosti oficiálnej rozvojovej spolupráce. Aj v tomto roku pokračovalo zefektívňovanie fungovania SAMRS pros-

▲ Zvyšovanie povedomia detí v otázkach ekológie, Ukrajina
(Foto: SAMRS/ Jana Čavojská)

tedníctvom šandardizácie vnútorných procesov. SAMRS získala certifikát systému manažérstva kvality (ISO 9001:2015) a pokračuje proces hodnotenia Pillar Assessment EU, po ktorého úspešnom ukončení bude agentúra oprávnená participovať na spoločných projektoch Európskej únie prostredníctvom delegovanej spolupráce. To znamená, že SAMRS dostane oprávnenie žiadať aj o zdroje z EÚ a zapájať sa tak do väčších projektov a medzinárodných partnerstiev.

▲ Slovenská republika vypravila ďalšiu zásielku humanitárnej pomoci v hodnote 42 839 eur, ktorá je určená pre deti z afganského mesta Mazár-e Šaríf, kde bola z prostriedkov SlovakAid financovaná aj výstavba základnej školy Abdulháfiz Džalílí. Slovensko poskytlo školské uniformy pre 700 žiakov ušité na Slovensku, 700 párov tenisiek a 224 párov zimnej obuvi, Bratislava 13. decembra 2019 (Foto: MZVEZ SR/Tomáš Bokor)

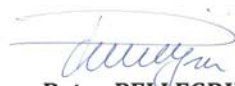
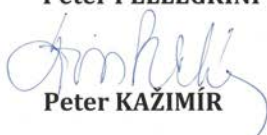

PAMÄTNÁ LISTINA

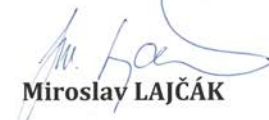
Za účasti predsedu vlády SR J.E. Petra PELLEGRINIHO,
ministra zahraničných vecí a európskych záležitostí SR J.E. Miroslava LAJČÁKA,
guvernéra Národnej banky Slovenska J.E. Petra KAŽIMÍRA
a generálnej konzulky SR pani Ladislavy BEGEČ

bola dňa **10. decembra 2019**

slávnostne pokrstená nová budova Generálneho konzulátu SR v New Yorku.

Peter PELLEGRINI

Peter KAZIMÍR

Miroslav LAJČÁK

Ladislava BEGEČ

Generálny konzulát Slovenskej republiky v New Yorku
167 East 73rd Street, New York, 10021

Otvorením budovy generálneho konzulátu sa Slovensko po prvýkrát v ére samostatnosti dočkalo v New Yorku samostatnej budovy vo vlastníctve štátu, ktorá môže slúžiť občanom Slovenskej republiky, ako aj krajanom v najväčšom meste Spojených štátov amerických

KONZULÁRNA SLUŽBA A KRAJANIA

8

Hlavnou prioritou konzulárnej služby zostáva zabezpečovanie účinnej ochrany našich občanov v zahraničí a poskytovanie dostupnej, rýchlej a kvalitnej asistencie pri riešení ich problémov v núdzových a krízových situáciách. Jej súčasťou je včasné poskytovanie aktuálnych informácií a odporúčaní pri cestách do rôznych častí sveta. Aj v roku 2019 sa pokračovalo v osvedčenom spôsobe poskytovania konzulárnych služieb formou tzv. výjazdových dní v krajinách s vysokým počtom našich občanov, ako je Spojené kráľovstvo Veľkej Británie a Severného Írska, a krajinách s rozľahlým teritóriom, napríklad v Kanade, Spojených štátoch amerických a Austrálii.

Pokračovala modernizácia konzulárnej služby rozširovaním využívania elektronických modulov konzulárnych služieb v rámci národného projektu Elektronizácia služieb na úseku ochrany práv a záujmov občanov a podnikateľov SR v pôsobnosti ministerstva, čím sa skrátili lehoty vybavovania podaní na zastupiteľských úradoch. V novembri 2019 sa začalo s vylepšovaním dizajnu a funkcionality systému dobrovoľnej registrácie pred cestou do zahraničia a mobilnej aplikácie Svetobežka, pričom zmeny by mali byť uvedené do prevádzky v prvom štvrtroku 2020.

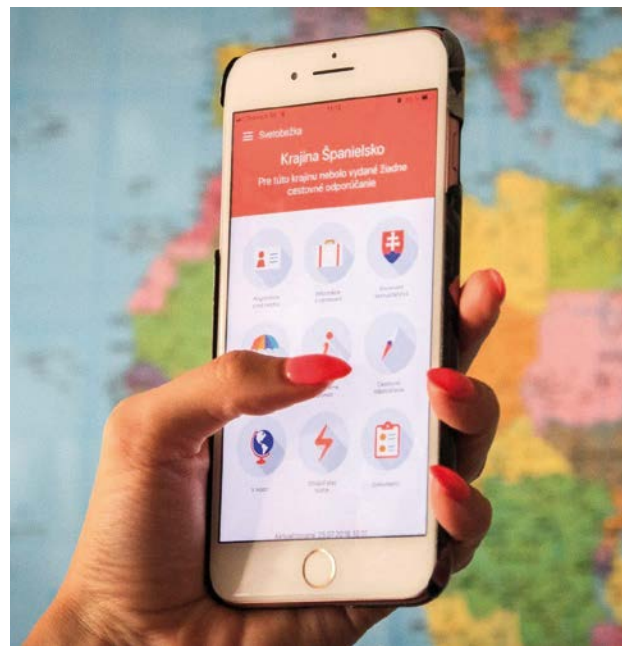
V roku 2019 mohli občania tretích štátov s vízovou povinnosťou naplno využívať komfort a geografickú dostupnosť v rámci outsourcingu pri zbere biometrie a žiadostí o schengenské víza Slovenskej republiky, a to prostredníctvom 38 vízových centier v desiatich štátoch Európy, Ázie a Afriky (Bielorusko, Čína, Egypt, India, Kazachstan, Kuvajt, Palestína, Rusko, Spojené arabské emiráty a Turecko), čo umožnilo zvýšiť počet celkovo udelených víz. Vízový outsourcing tým zároveň prispieva k rozvoju turistickej, obchodnej, študentskej a širšej občianskej mobility zo zahraničia na Slovensko.

V roku 2019 došlo k ďalšiemu zintenzívneniu spolupráce s Centrom pre medzinárodnoprávnu ochranu detí a mládeže ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny, ktorej výsledkom boli úspešne realizované návratové konania vo veci neoprávneného premiestnenia dieťaťa do zahraničia, ako aj vymáhanie výživného v cudzine. V roku 2019 možno vyzdvihnúť repatriáciu dvoch maloletých občanov SR, obetí rodičovského únosu do Egypta, po takmer siedmich rokoch. Konzulárna asistencia v oblasti ochrany práv maloletých mala kontinuálne rastúcu tendenciu. Ministerstvo zvyšovalo verejné povedomie a prevenciu v predmetnej agende aj umiestnením

stáleho odkazu na webovom sídle ministerstva a navyše zintenzívnilo informovanie občanov Slovenskej republiky o možnostiach konzulárnej ochrany a asistencie vo vysielaní viacerých elektronických médií, ako aj prostredníctvom sociálnych sietí, najmä cez profil ministerstva na Facebooku.

KRÍZOVÝ MANAŽMENT

Ministerstvo na medzinárodnej pôde aktívne presadzuje výmenu skúseností z budovania národných núdzových a krízových spôsobilostí určených na reakciu na mimoriadne udalosti a krízové stavy. Posilnenie spolupráce medzi NATO a EÚ prinieslo očakávané zefektívnenie využitia spoločných spôsobilostí. Výmena skúseností a pravidelné spoločné cvičenia pozitívne ovplyvnili rozvoj našich existujúcich a formovanie nových národných civilných spôsobilostí v rôznych oblastiach krízovej intervencie. Vytvorené platformy spolupráce na pôde NATO, EÚ, resp. v rámci širšej medzinárodnej spolupráce boli paralelne využívané aj na

▲ Aplikácia Svetobežka slúži slovenským občanom ako pomôcka pri cestách do zahraničia

▲ Miroslav Lajčák s predsedom vlády Petrom Pellegrinim spoločne symbolicky pokrstili novú budovu Generálneho konzulátu Slovenskej republiky v New Yorku 10. decembra 2019 (Foto: Diana Černáková)

▲ Slávnostná inaugurácia Slovenského vízového centra v indickom Bangalúre. Toto centrum je jedným z troch, ktoré má Slovensko v Indii (Naí Dillí, Bombaj a Bangalúr), 6. júna 2019 (Foto: MZVEZ SR)

budovanie nadnárodných spôsobilostí určených na podporu národného úsilia a zároveň prezentáciu našich schopností partnerom.

Výsledky ambiciózne nastaveného pôsobenia na medzinárodnej pôde boli pretavené do konkrétnych projektov v rámci konzulárno-krízového manažmentu s cieľom

Porovnanie výsledkov konzulárnej činnosti zabezpečovanej v rokoch 2015 – 2019

Druh konzulárnej služby/Činnosti	Rok				
	2015	2016	2017	2018	2019
Konzulárna pomoc v núdzi občanom SR	4 079	4 073	3 885	5 490	6 094
Overenie vykonané na zastupiteľských úradoch v zahraničí (vrátane prekladov)	43 669	47 875	51 209	44 029	46 518
Overenie zabezpečené legalizačným pracoviskom MZVEZ SR	4 359 (z toho 745 apostilov)	4 118 (z toho 885 apostilov)	5 247 (z toho 1 047 apostilov)	4 680 (z toho 1 070 apostilov)	3 960 (z toho 954 apostilov)
Vybavenie žiadostí o vystavenie cestovných pasov	14 430	14 695	15 384	13 856	16 428
Vystavenie diplomatických a služobných pasov	558 + 270	685 + 478	691 + 604	604 + 457	603 + 530
Vyžiadané občianske preukazy	1 332	1 081	3 691	3 245	3 660
Vyžiadané vodičské preukazy	615	618	685	579	543
Zápis matričných udalostí a žiadosti o matričné doklady	8 087	8 324	8 253	7 779	9 134
Osvedčenie/potvrdenie o štátnom občianstve SR	2 387	2 368	2 418	2 427	2 386
Žiadosť o udelenie štátneho občianstva SR	71	76	159	136	137
Prepustenie zo štátneho zväzku SR	65	140	231	264	235
Výpis z registra trestov	950	848	1 327	1 533	1 728
Sprievodný list na prepravu telesných pozostatkov	49	67	63	75	69
Asistencia rôzneho charakteru v súvislosti s úmrtím slovenských občanov v zahraničí	770	803	826	917	913
Vystavenie náhradných cestovných dokladov pre slovenských občanov	5 324	5 039	4 447	4 354	4 671
Uzavretie manželstva na zastupiteľskom úrade	32	28	38	34	28
Odpovede na e-mailové žiadosti o poskytnutie informácií	77 653	86 232	78 625	88 610	101 442
Celkový počet vybraných konzulárnych úkonov	164 700	177 548	177 783	179 069	198 166
Žiadosti o víza	77 921	64 958	44 540	29 788	32 088
Žiadosti o víza v rámci zastupovania iných štátov	1 706	1 175	1 406	1 262	1 382
Príjmy za vízové poplatky	1 994 227,50	1 576 163,00	1 271 710,66	1 096 867,59	1 080 065,71
Príjmy za konzulárne poplatky	1 507 859,50	1 722 614,50	2 142 302,95	1 921 744,17	1 986 342,10
Celkové príjmy	3 502 087,00	3 298 777,50	3 414 013,61	3 018 611,76	3 066 407,81

ochrany občanov SR a EÚ v tretích krajinách. Tieto aktivity zahŕňali systém včasného identifikovania konfliktov, tvorbu spoločných rámcových krízových plánov EÚ a konzulárnu spoluprácu v krízových situáciách. Sprostredkovávanie konzulárno-krízových informácií pozitívne ovplyvnilo informovanosť občanov SR pri cestách do zahraničia a povedomie o bezpečnostných aspektoch a podmienkach cestovania.

SPOLUPRÁCA S KRAJANMI V ROKU 2019

Slovenská republika v roku 2019 v súlade s Konceptiou štátnej politiky Slovenskej republiky vo vzťahu k Slovákom žijúcim v zahraničí na roky 2016 – 2020 naďalej aktívne pristupovala k realizácii štátnej politiky v krajskej oblasti. Hlavným cieľom bolo rozvíjať a budovať úzke kontakty s krajskými komunitami a posilňovať ich vzťahy s materskou krajinou. Nosnými realizátormi tejto politiky boli Úrad pre Slovákov žijúcich v zahraničí a rezorty zastúpené v Rade vlády pre krajské otázky. V rámci úradu vznikli tri komisie ako poradné orgány predsedu pre oblasť kultúry, školstva a informačno-mediálnu oblasť. Sú predpokladom na zvýšenie kvality starostlivosti a politiky SR v jednotlivých oblastiach spolupráce s našimi krajanmi.

Dôležitým bodom prejavu pozornosti Slovenska smerom ku krajanom a ich potrebám bolo v roku 2019 navýšenie finančných prostriedkov určených na podporu krajských aktivít, a to na úroveň dlhodobého záväzku vlády SR ešte z roku 2008, s ďalším zámerom ich zdvojnásobenia v nadchádzajúcich rokoch. Vláda SR ďalej počíta aj s finančnou podporou infraštruktúrnych projektov slovenských komunít v zahraničí.

Počas roka 2019 Slovenská republika pokračovala v aktivitách rozvoja jazykovej, kultúrnej a národnej identity krajanov v krajinách, kde Slováci pôsobia a žijú. Jedným z úspešných projektov je napríklad aj založenie a otvorenie prvej slovenskej školy v Lisabone. Okrem toho Slovenská republika prizývala Slovákov žijúcich v zahraničí na tradičné podujatia organizované na Slovensku, ktoré naši krajanovia radi navštevujú. Možno spomenúť Pamätný deň Slovákov žijúcich v zahraničí, Krajskú nedeľu alebo Krajský dvor. Oblúbené sú aj projekty letných táborov na Slovensku, ktoré podporujú rozvíjanie slovenského jazyka a upevňujú národnú identitu krajských detí a mládeže.

Teší nás stále záujem Slovákov žijúcich v zahraničí o materskú krajinu, o čom svedčí aj vysoký záujem o vydanie osvedčenia Slováka žijúceho v zahraničí. Požiadať oň možno Úrad pre Slovákov žijúcich v zahraničí, ktorý v roku 2019 vydal 2 092 týchto osvedčení.

▲ V roku 2019 sa naďalej prehlbovali vzťahy s krajanmi, napr. účasťou prezidentky a ministra zahraničných vecí na Festivale slovenského dedičstva (New Jersey USA), a aj na podujatiach v SR – Krajská nedeľa v Detve a stretnutie pri príležitosti Pamätného dňa zahraničných Slovákov v Bratislave (Foto: MZVEZ SR/Diana Černáková, Vladimír Linder, Ľudovít Pomichal)

▲
Laureátmi ocenenia „Vyslanec dobrej vôle“ za rok 2019 sa stali Anna Kyppö, lektorka slovenského jazyka pôsobiaca vo Fínsku, Jozef Kabaň, automobilový dizajnér pôsobiaci v Nemecku a Martin Sedláček, prevádzkový riaditeľ a člen predstavenstva lotyšskej leteckej spoločnosti, Bratislava 12. decembra 2019 (Foto: MZVEZ SR/Tomáš Bokor)

KULTÚRNA A VEREJNÁ DIPLOMACIA

9

KULTÚRNA DIPLOMACIA

V roku 2019 sa slovenské umenie a kultúra v zahraničí prezentovali prostredníctvom mnohých rôznorodých klasických i moderných podujatí organizovaných slovenskými inštitútmi v krajinách V4, vo Francúzsku, v Nemecku, Rakúsku, Rusku, Taliansku a zastupiteľskými úradmi v zahraničí. Tie vychádzajú najmä z Rámcových priorít prezentácie slovenského umenia a kultúry v zahraničí, ktoré každoročne vypracúva medzirezortná pracovná skupina ustanovená medzi Ministerstvom kultúry SR a Ministerstvom zahraničných vecí a európskych záležitostí SR. Dôležitými témami v roku 2019 boli slovenské osobnosti a udalosti našich dejín, viaceré zapísané v kalendári výročí UNESCO. Najväčší dôraz sa kládol na 100. výročie tragickej smrti Milana Rastislava Štefánika a na 30. výročie nežnej revolúcie. K ďalším prioritám patrili 70. výročie založenia Slovenského ľudového umeleckého kolektívu, 100. výročie založenia Univerzity Komenského v Bratislave a 75. výročie vypuknutia SNP. Výstavné projekty boli prezentované po celom svete a viaceré z nich boli obohatené aj hudobnými vystúpeniami, besedami alebo filmami.

Ministerstvo aj v roku 2019 pokračovalo v spolupráci s Magistrátom hlavného mesta SR Bratislavy. Prostredníctvom slovenských inštitútov sa zorganizovali akcie, ktoré napomáhajú prezentácii Bratislavy a návštevnosť zahraničných hostí sa – aj vďaka kultúrnej diplomacii – postupne zvyšuje.

Medzinárodná kultúrna spolupráca sa realizuje na viacerých kultúrnych platformách. Slovenské inštitúty a zastupiteľské úrady SR organizujú multikultúrne podujatia s dôrazom na prezentáciu identity vlastnej krajiny v rámci zoskupenia EUNIC – European Union National Institutes for Culture. Ministerstvo tiež aktívne spolupracovalo s partnermi Stredoeurópskej kultúrnej platformy (V4, Rakúsko a Slovinsko) a v roku 2019 participovalo na podujatiach v Bruseli a v Minsku pod rakúskym a českým predsedníctvom. V prvom polroku 2020 preberá predsedníctvo Slovensko a podujatie platformy je naplánované vo Švajčiarsku. Jeho témou bude modrotlač, ktorá je dodnes uchovaná a opäť prichádza do módy. Je zapísaná aj v reprezentatívnom zozname nehmotného kultúrneho dedičstva ľudstva UNESCO.

Rozmanitosť aktivít kultúrnej diplomacie v roku 2019 dokumentujú výstava unikátnych krojov z Podpoľania v Tchaj-peji, prezentácia slovenských návrhárov na International Fashion Showcase v Londýne, vianočný koncert zboru Piarissimo v New Yorku alebo 15. ročník slovenského Novoročného koncertu v Bruseli (Foto: MZVEZ SR a Slovak Fashion Council/Jarka Črepová)

Prezentácia výstavy fotografií „Čarovné Slovensko“ v Ankare, máj 2019 (Foto: MZVEZ SR)

V rámci rozvoja bilaterálnej spolupráce sa v Bratislave v júni 2019 uskutočnilo 5. zasadnutie zmiešanej komisie pre spoluprácu v oblasti kultúry, vzdelávania a vedy Slovenskej republiky a Rakúskej republiky, na ktorom bol podpísaný protokol na ďalších 5 rokov. V ten istý mesiac zasadala slovenská časť Medzivládnej slovensko-ukrajinskej komisie pre národnost-

né menšiny, školstvo a kultúru a prerokovala plnenie úloh vyplývajúcich z predchádzajúceho zasadnutia komisie. Ku koncu októbra 2019 bol v Soule počas 2. zasadnutia Spoločnej slovensko-kórejskej komisie prerokovaný a odsúhlasený Vykonávací program v oblasti kultúry, vzdelávania, športu a cestovného ruchu na roky 2020 – 2024.

V roku 2019 sme okrem iného slávnostne odhalili bustu M. R. Štefánika v čínskom meste Harbin a zorganizovali vernisáž výstavy fotografií „North is Freedom“ slovensko-kanadského fotografa Yuriho Dojča v Ottawe, slávnostný koncert Štátneho komorného orchestra Žilina, Speváckeho zboru Lúčnica a sólistu Tea Gertlera k 100. výročiu M. R. Štefánika v Berlínskom dóme a módnu prehliadku slovenskej módnjej dizajnérky Mišeny Juhászovej „Modrotlač“ v Berlíne (Foto: FAO Harbin a MZVEZ SR)

▲ Slovenské umenie na 23. ročníku výstavy „Sculpture by the Sea“ v Sydney spojenej s oslavou 30. výročia nežnej revolúcie, október – november 2019 (Foto: MZVEZ SR)

▲ V poradí 28. Vianočný charitatívny bazár, ktorý sa konal v novembri v bratislavskej Starej tržnici, slávnostne otvoril minister Miroslav Lajčák s manželkou (Foto: MZVEZ SR, Tomáš Bokor)

Počas celého roka sa vo svete zorganizovalo niekoľko stoviek podujatí. Mnohé z nich boli organizované pre jednotlivé cieľové skupiny, viaceré pre široké verejné publikum. Cieľom bolo, aby sa podujatia organizovali na známych domácich a navštevovaných adresách v danej krajine. Taktiež sa nám v roku 2019 podarilo byť priamym účastníkom na mnohých podujatiach veľkých rozmerov, ako napríklad na knižnom veľtrhu „Livre Paris“. Slovenskí sochári boli prítomní na ex-

teriérovej výstave „Sculpture by the Sea“ v Austrálii, ktorej slovenská časť sa niesla v duchu 30. výročia nežnej revolúcie.

Kultúrna diplomacia má svoje každoročné aktívne zastúpenie aj na Vianočnom charitatívnom bazári v Bratislave. Tento rok sa konal už 28. ročník. Rekordný počet 40 ambasad, medzinárodných škôl a charitatívnych organizácií vyzbieral prvýkrát šesťcifernú sumu vo výške 106 394 eur.

▲ Veľkoformátová maľba súčasného slovenského umelca Ota Hudeca s názvom „Korene hlbšie ako mýry“ prezentovaná verejnosti ministrom Miroslavom Lajčákom, Berlín 9. novembra 2019; súbor fotografií: prezentácia Slovenska na rozmanitých podujatiach doma a v zahraničí (Foto: MZVEZ SR)

VEREJNÁ DIPLOMACIA

Jedným z hlavných nástrojov verejnej diplomacie na podporu presadzovania zahraničnopolitických priorít SR bola aj v roku 2019 komunikácia s domácou a zahraničnou odbornou aj laickou verejnosťou. S cieľom priblížiť občanom nielen zahraničnú politiku, ale aj fungovanie rezortu diplomacie bola vydaná informačná brožúra v tlačenej a elektronickej verzii. Dialóg o hodnotovom zameraní zahraničnej politiky SR s verejnosťou v spolupráci s mimovládnyimi organizáciami bol podporený aj prostredníctvom rezortného dotačného mechanizmu. Osobitne stretnutia so študentmi tradične ponúkli priestor na konštruktívnu diskusiu a výmenu názorov na aktuálne európske témy, ktoré sú zaujímavé nielen pre ministerstvo, ale aj pre mladú generáciu. Rezort využíva okrem tradičných nástrojov verejnej diplomacie aj nové formy komunikácie v digitálnom prostredí a na sociálnych sieťach.

Na zdôraznenie zahraničnopolitického zamerania a hodnôt SR bol v maximálnej miere využitý potenciál výročí významných udalostí v roku 2019. Tematicky rezonovali predovšetkým aktivity zamerané na pripomenutie si 15. výročia vstupu SR do EÚ a NATO, 10. výročia prijatia eura, 30. výročia nežnej revolúcie, 75. výročia SNP a 100. výročia úmrtia generála Milana Rastislava Štefánika. S cieľom

▲ Prijatie nemeckých študentov politických vied z Univerzity v Mníchove na pôde rezortu diplomacie, Bratislava 7. novembra 2019 (Foto: MZVEZ SR)

oboznámiť verejnosť s odkazom týchto významných výročí sa zintenzívnila komunikácia na sociálnych sieťach. Rezort diplomacie rozšíril v roku 2019 svoje portfólio výstav o prezentačné projekty „Cesta k roku slobody“, „M. R. Štefánik – človek legenda“ a „Slovensko v Európskej únii“, ktoré boli prezentované v rámci desiatok širokospektrálnych podujatí verejnej a kultúrnej diplomacie na úrovni rezortu, ako aj početných aktivít zastupiteľských úradov v zahraničí. Osobnosť generála Milana Rastislava Štefánika sme si pripomenuli tiež vydaním pamätných mincí a poštových známok. Pri príležitosti osláv 30. výročia nežnej revolúcie nadviazal rezort diplomacie v uplynulom období na doterajšiu úspešnú spoluprácu zastupiteľských úradov SR s českými partnermi. Predsedníctva SR v OBSE, vo V4 a v Rade OECD na ministerskej úrovni znásobili prezentačný potenciál krajiny a prispeli k rozvoju politických vzťahov a budovaniu pozitívneho imidžu našej krajiny ako dôveryhodného partnera v zahraničí.

▲ Výstavný projekt „Cesta k roku slobody“

▲ Výstavný projekt „M. R. Štefánik – človek legenda“

Šport a Slovensko – dobrý nápad (Foto: MZVEZ SR)

Rezort diplomacie naplňal ciele v oblasti koordinácie jednotnej prezentácie SR v zahraničí ako dynamickej krajiny dobrých nápadov s úspešným európskym príbehom, ktorá je príťažlivá z pohľadu zahraničných investícií, rozvoja ekonomických vzťahov, ale aj cestovného ruchu. Všetky významné prezentačné a športové podujatia v zahraničí vyzdvihovali súlad s ideovým konceptom a naratívmi národného brandingu. V záujme ďalšieho šírenia značky *Dobrý nápad Slovensko/Good Idea Slovakia* pokračoval rezort diplomacie v aktivitách zameraných na aktívne zapojenie rezortov a štátnych agentúr podieľajúcich sa na prezentácii SR v zahraničí a v udeľovaní ďalších desiatok sublicencií na používanie značky Slovensko tretím subjektom. V tejto súvislosti bol záujem o jej propagáciu nielen v rámci prezentácie športu, ale aj inovácií a vydavateľskej činnosti (knižných titulov o Slovensku). Pozitívny vplyv úspešnej implementácie značky možno sledovať aj v kontexte výsledkov nezávislého prestížneho prieskumu Future Brand Country Index 2019, ktorý kvalitatívne hodnotil 75 krajín sveta s najvyšším HDP podľa Svetovej banky. Slovensko si od roku 2014 polepilo až o 24 priečok, čím sa stalo jedinou krajinou spomedzi hodnotených s takým výrazným progresom a zároveň krajinou s 35. najsilnejšou národnou značkou spomedzi hodnotených krajín. Aj to potvrdzuje, že značka je dnes dobre etablovaná na všetkých úrovniach prezentácie SR a má veľký prezentačný potenciál do budúcnosti.

Ministerstvo zabezpečilo na prezentačné účely zastupiteľských úradov takmer 30 000 publikácií a materiálov. Úrady mali k dispozícii špeciálne okuliare Oculus umožňujúce trojdimenzionálnu virtuálnu prehliadku Slovenska, teda jednu z najmodernejších foriem, ako predstaviť najzaujímavejšie miesta a regióny našej krajiny zahraničnej verejnosti.

V rámci rozvíjania vzťahov so Slováckmi, ktorí pozitívne reprezentujú SR vo svete a svojimi mimoriadnymi úspechmi prispievajú k šíreniu dobrého mena našej krajiny v zahraničí, pokračoval rezort diplomacie v tradícii zorganizovaním v po-

Prezentácia Slovenskej republiky pri príležitosti Dňa Európy, Brusel 4. mája 2019 (Foto: MZVEZ SR)

radí už siedmeho ročníka udeľovania ocenenia ministra „Vyslanec dobrej vôle/Goodwill Envoy“.

Realizované aktivity verejnej diplomacie v roku 2019 potvrdzujú zvýšený dôraz slovenskej zahraničnej politiky na tzv. mäkkú diplomaciu, t. j. sofistikovanejšie nástroje presadzovania záujmov SR, a to najmä strategickým zameraním komunikácie s verejnosťou a prostredníctvom početných prezentačných projektov v širokom žánrovom rozhraní.

Slávnostné otvorenie odovzdávania ocenení „Vyslanec dobrej vôle“ ministrom Miroslavom Lajčákom, Bratislava 12. decembra 2019 (Foto: MZVEZ SR/Tomáš Bokor)

▲ Neformálne stretnutie ministra Miroslava Lajčáka so zástupcami mimovládneho sektora a akademickej obce, Bratislava 18. decembra 2019 (Foto: MZVEZ SR/Tomáš Bokor)

STRATEGICKÁ KOMUNIKÁCIA A BOJ PROTI DEZINFORMÁCIÁM

Ministerstvo v reakcii na dlhodobý vývoj v informačnom prostredí, vývoj technológií a rastúce útoky destabilizujúce demokratické inštitúcie a procesy v EÚ, vrátane SR, realizoval aj v roku 2019 proaktívnu komunikáciu so slovenskou verejnosťou o strategickom smerovaní zahraničnej politiky SR, založenej na troch pilieroch: 1. členstve v EÚ (projekty #MYSMEEU), 2. členstve v NATO (projekty #MYSMENATO) a 3. väzbách a záväzkoch SR v rámci multilaterálneho systému medzinárodných vzťahov (projekty #Multilateralism-Matters).

Strategická komunikácia ako hlavný nástroj boja ministerstva proti dezinformáciám a propagande vychádza zo strategických dokumentov SR pre oblasť zahraničnej politiky, aktuálneho Programového vyhlásenia vlády a spoločných vyhlásení troch najvyšších predstaviteľov štátu z októbra 2017 a júna 2019. Ministerstvo v tomto smere tiež reflektuje 4. pilier strategickú komunikácie: demokratické hodnoty a princípy slovenskej zahraničnej politiky a diplomacie.

Ministerstvu sa podarilo aktivovať aj širokú medzirezortnú a politickú diskusiu a spoluprácu s občianskym a akademickým sektorom v boji proti dezinformáciám a v strategickú komunikáciu, vychádzajúc z odporúčaní Akčného plánu EÚ proti dezinformáciám. Ministerstvo zastupovalo SR v eu-

rópskych a medzinárodných sieťach spolupráce strategickú komunikácie, viedlo bilaterálnu spoluprácu s krajinami so silnými skúsenosťami v tejto oblasti a dôležité informácie sprístupnilo v medzirezortnej komunikácii. Prispievalo tak k príprave budúceho legislatívneho rámca a centrálneho nadrezortného koordinačného mechanizmu v tejto oblasti. Vďaka expertnej činnosti ministerstva bola v Medzirezortnej terminologickej komisii Bezpečnostnej rady SR v septembri 2019 úspešne prijatá definícia strategickú komunikácie.

Ministerstvo v komunikačnom programe #MYSMEEU – národných konventoch a ďalších podujatiach zameraných na potrebu rozvoja kritického myslenia a mediálnej gramotnosti – nadviazalo na aktivity z rokov 2017 a 2018. Vytvárali sme priestor na celospoločenskú diskusiu a tvorbu národných pozícií o prioritách, výzvach a budúcnosti EÚ. Ministerstvo sa v spolupráci s Informačnou kanceláriou EP a so Zastúpením EK v Bratislave v roku 2019 zameralo na podporu zvýšenia účasti vo voľbách do Európskeho parlamentu na pôde univerzít a stredných škôl vo viacerých mestách na Slovensku. Cieľ efektívne komunikovať s mladou generáciou bol synergicky podporený modernými formami aktivít verejnej diplomacie, vrátane série videoblogov so známymi mienkotvornými osobnosťami a prostredníctvom profilu Zahraničná politika sa nás týka.

Rok 2019 bol rokom významných výročí NATO, ktoré ministerstvo využilo na komunikáciu o hodnotách, fungova-

▲ Výstavný projekt prezentovaný pri príležitosti 30. výročia nežnej revolúcie v Kišineve (Foto: MZVEZ SR)

▲ Futbalový turnaj krajín V4 v Šanghaji (Foto: MZVEZ SR)

ní a prioritách NATO a význame nášho členstva v Aliancii v rámci programu #MYSMENATO. Okrem 70. výročia založenia NATO sme si tiež pripomenuli 15. výročie vstupu Slovenska do Aliancie. Súčasťou komunikačných aktivít boli diskusie vysokopostavených predstaviteľov SR a NATO s vysokoškolskými a stredoškolskými študentmi, ako aj informačné stánky #MYSMENATO na významných podujatiach.

V roku 2019 sa v rámci nového piliera strategickej komunikácie ministerstvo začalo intenzívnejšie venovať aj tretiemu základnému smerovaniu zahraničnej politiky – multilateralizmu. Výstupmi boli predovšetkým informácie o význame predsedníctva SR v OBSE v roku 2019, ako aj podpora nového projektu EÚ a OSN #MultilateralismMatters. Ministerstvo sa tiež zapojilo do prípravy projektov boja proti extrémizmu a terorizmu na internete.

▲ Projekt #MYSMEEU sa usiluje preniesť do rôznych kútov Slovenska otvorenú diskusiu o aktuálnych témach týkajúcich sa Európskej únie s osobitným dôrazom na jej budúcnosť a miesto Slovenska v nej (Foto: MZVEZ SR/Tomáš Bokor)

MINISTERSTVO
ZAHRANIČNÝCH VECÍ
A EURÓPSKÝCH ZÁLEŽITOSTÍ
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

PROFESIONÁLNY SLUŽOBNÝ ÚRAD

10

REFORMNÝ PROCES MINISTERSTVA

Reformný proces prebieha v rokoch 2019 – 2020 a je prioritne zameraný na flexibilnejšie a efektívnejšie využívanie vlastných ľudských zdrojov, vytváranie nástrojov na uľahčenie administratívnych procesov, ako aj hľadanie možností na skvalitnenie podmienok počas pôsobenia zamestnancov v zahraničnej službe. V rámci reformného procesu ministerstvo posilnilo odborné činnosti na vybraných zastupiteľských úradoch, najmä pre oblasť ekonomickej diplomacie. S cieľom zvýšenia profesionalizácie zahraničnej služby sa aj v roku 2019 kládol dôraz na kvalitné vzdelávanie zamestnancov. Ministerstvo venovalo pozornosť optimalizácii všetkých oblastí vzdelávania od adaptačného až po všetky formy kompetenčného vzdelávania.

V roku 2020 bude pokračovať reformný proces v druhej fáze, zameranej najmä na interné administratívne procesy a odbyrokratizovanie zahraničnej služby. S tým bude súvisieť aj elektronizácia vybraných vnútorných procesov zameraná na zvýšenie efektivity vykonávaných činností. Plánovaná je tiež reforma dotačnej schémy ministerstva.

ZASTÚPENIE V MEDZINÁRODNÝCH ORGANIZÁCIÁCH

Úspechom slovenskej diplomacie je aj dobre viditeľné zastúpenie zamestnancov rezortu v medzinárodných organizáciách (Organizácia pre bezpečnosť a spoluprácu v Európe, Organizácia Spojených národov, Rada Európy) a v inštitúciách Európskej únie. Na významných riadiacich pozíciách v nich v roku 2019 pôsobilo 11 slovenských diplomatov.

ZASTÚPENIE SLOVENSKEJ REPUBLIKY V ZAHRANIČÍ

V roku 2019 mala Slovenská republika v zahraničí spolu 90 zastupiteľských úradov, z toho 64 veľvyslanectiev, 8 misií pri medzinárodných organizáciách, 8 generálnych konzulátov, 1 styčný úrad, 1 ekonomický a kultúrny úrad a 8 slovenských inštitútov. Slovensko využíva na doplnenie svojej siete diplomatických misií honorárne konzuláty, ktorých takmer dve stovky rozširujú oficiálnu prítomnosť Slovenska vo svete. V roku 2019 bolo zriadených 18 nových honorárnych konzulátov, z toho 9 v Afrike, 6 v Európe a 3 v Amerike. Ich činnosť je zameraná na podporu priorít ekonomickej diplomacie, prezentácie Slovenska a starostlivosti o občanov.

Výdavky MZVEZ SR za rok 2019

(zjednodušený prehľad programovej štruktúry – skutočné čerpanie v eurách)

Programy MZVEZ SR:	167 025 757
Rozvoj zahraničných vzťahov	164 883 977
z toho:	
Riadenie programov	73 179 518
Súdny spor Gabčíkovo – Nagymaros	32
Spolupráca s tretím sektorom	118 820
Vzdelávanie zamestnancov	131 691
Refundácia výdavkov z operačného programu Technická pomoc	128 086
Ekonomická diplomacia	131 427
SK OBSE	7 493 650
Diplomatická reprezentácia SR v zahraničí	78 720 453
Kultúrna reprezentácia SR v zahraničí	1 295 432
Pracovná sila zo zahraničných miestnych zdrojov	3 684 868
Štátna politika vo vzťahu k Slovákom žijúcim v zahraničí	2 141 780
Medzirezortné programy:	30 778 476
Rozvojová spolupráca – MZVEZ SR	7 826 252
Príspevky SR do medzinárodných organizácií – MZVEZ SR	22 952 224
VÝDAVKY SPOLU	197 804 233

▲ Minister Miroslav Lajčák s veľvyslancami SR, ktorí sa do Bratislavy zišli na pravidelnú poradu vedúcich zastupiteľských úradov 1. – 4. júla 2019. Stretnutie vytvorilo priestor na diskusiu o zásadných otázkach slovenskej zahraničnej politiky, detailnú analýzu dosiahnutých výsledkov a stanovenie priorít rezortu na nasledujúce obdobie (Foto: MZVEZ SR/Tomáš Bokor)